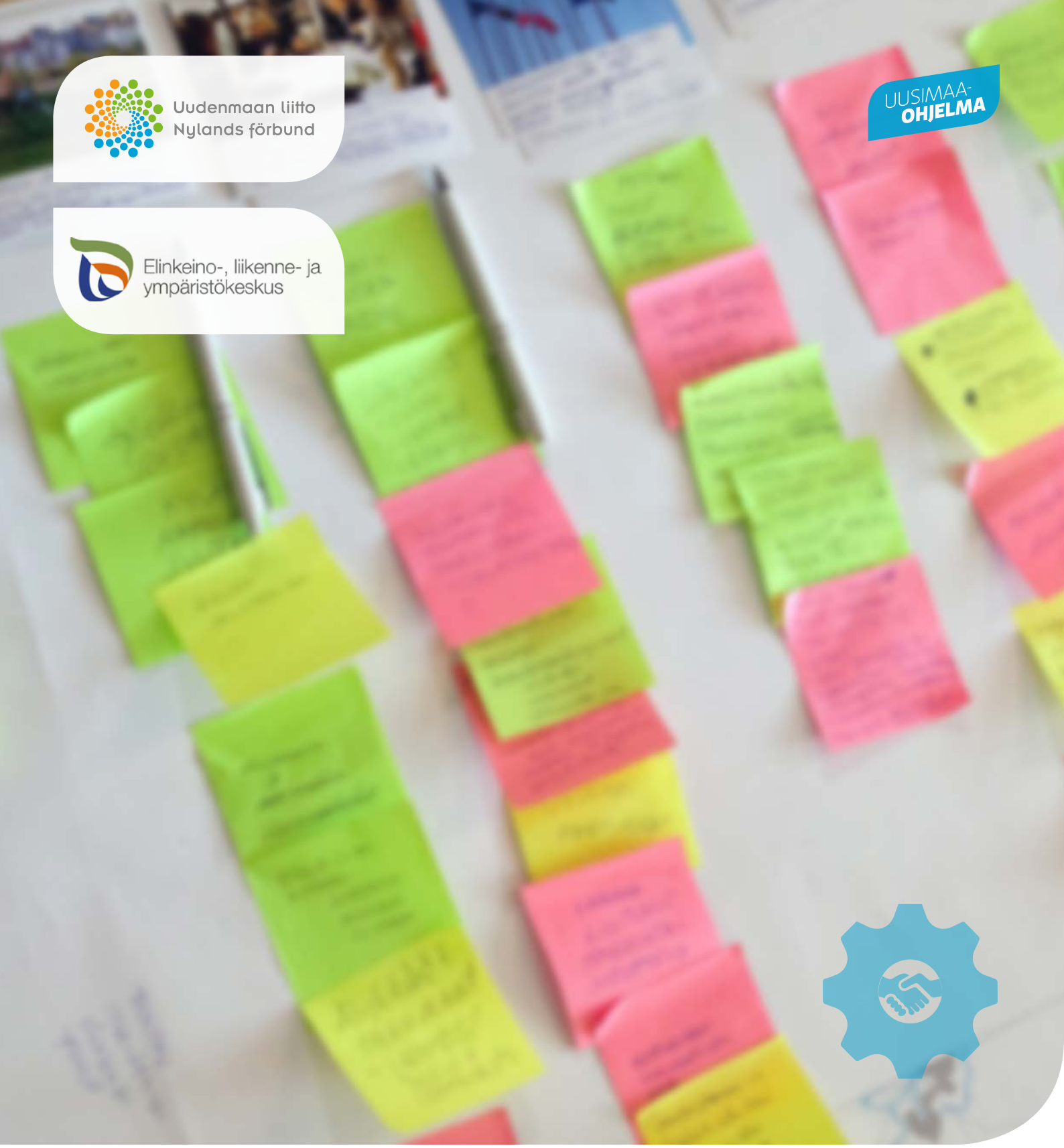

UUSIMAA-OHJELMAN
TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2016–2017

Uudenmaan liiton julkaisuja E 152 - 2015

Uudenmaan liiton julkaisuja E 152 - 2015
ISBN 978-952-448-429-9
ISSN 2341-8885

Ulkoasu: Anni Levonen
Valokuvat: Tuula Palaste-Eerola

Verkkojulkaisu
Helsinki 2015

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

UUSIMAA-OHJELMAN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2016–2017

Uudenmaan liiton julkaisuja E 152 - 2015

UUSIMAA-OHJELMAN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2016–2017

Kuvailulehti 5

Presentationsblad 6

1. UUSIMAA-OHJELMAN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2016–2017 7

2. UUSIMAA-OHJELMAN STRATEGISET VALINNAT 8

3. ÄLYKÄS ERIKOISTUMINEN UUDELLAMAALLA – ALUEELLINEN INNOVAATIO- JA TUTKIMUSSTRATEGIA 9

4. TOIMINTALINJAUKSET 11
- 4.1 Rakennerahastojen rahoitus Uudellamaalla 2016–2017 11
- 4.2 6Aika – Avoimet ja älykkäät palvelut 13
- 4.3. Maaseuturahasto-rahoitus Uudellamaalla 2016–2017 15

5. TOIMEENPANOSUUNNITELMAN KÄRKIHANKEKOKONAISUUDET 16
- 5.1. Kärkihankekokonaisuus 1: Kiertotalous ja Cleantech 17
- 5.2. Kärkihankekokonaisuus 2: Kasvua kansainvälisestä saavutettavuudesta 18
- 5.3. Kärkihankekokonaisuus 3: Pakolaisten ja maahanmuuttajien kotoutumisen tukitoimien kehittäminen ja uusien työmuotojen löytäminen 20

6. TOIMEENPITEET JA HANKKEET UUSIMAA-OHJELMAN STRATEGISTEN VALINTOJEN MUKAAN 21
- 6.1. Kasvun mahdollisuudet 21
- 6.2. Toimiva arki 26
- 6.3. Kestävä luonnontalous 29

7. RAHOITUSSUUNNITELMAT 2016 JA 2017 – TULEVIEN VUOSIEN HAKUJEN PAINOTUKSET 32
- Uusimaa-ohjelman toimeenpanon rahoitussuunnitelma 2016 32
- Uusimaa-ohjelman toimeenpanon rahoitussuunnitelma 2017 34

LIITTEET 36
- LIITE 1. Kärkihankekokonaisuuksien valintakriteerit 36
- LIITE 2. Uuttamaata koskevat kasvusopimukset 36
- LIITE 3. MYR:n kannanotto rakennerahasto-ohjelmien valtakunnallisiin teemoihin kuuluvista hankahauista ja -suunnitelmista sekä alueen osallistuminen niihin. 37

KUVAILULEHTI

Julkaisun nimi
Uusimaa-ohjelman toimeenpanosuunnitelma 2016–2017

Julkaisija
Uudenmaan liitto

Tekijä
Uudenmaan liitto

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero
Uudenmaan liiton julkaisuja E 152

Julkaisuaika
2015

ISBN
978-952-448-429-9

ISSN
2341-8885

Kieli
suomi

Sivuja
37

Tiivistelmä

Uusimaa-ohjelman toimeenpanosuunnitelma vuosille 2016–2017 on asiakirja, jossa kuvataan keskeiset maakuntaohjelmaa toteuttavat hankkeet ja toimenpiteet. Lisäksi se kuvaa Uudenmaan älykkään erikoistumisen painopisteet ja ottaa kantaa EU:n rakennerahasto-ohjelman valtakunnallisten teemojen hankehakuihin.

Toimeenpanosuunnitelmaan on valittu kolme kärkihankekokonaisuutta, joihin panostetaan eniten voimavaroja.

Valitut kokonaisuudet ovat:

- *Kiertotalous ja Clean Tech* -kärkihankekokonaisuudessa yhdistetään uusia toimintatapoja, ”älykkyyttä” ja ympäristöystävällistä teknologiaa. Ympäristöystävällisyys sisältää myös resurssitehokkuuden, mitä haetaan kiertotalouden hankkeissa. Tavoite on saada aikaan uutta yritystoimintaa ympäristöä ja luonnonvaroja säästäen.
- *Kasvua kansainvälisestä saavutettavuudesta* vie eteenpäin suuria liikennehankkeita, kuten Rail Baltic -kasvukäytävää, Helsinki-Vantaan lentokenttäalueen ja Helsinki–Tallinna-yhteyden kehittämistä sekä useita muita saavutettavuutta ja liikkuvuutta parantavia kokonaisuuksia.
- *Pakolaisten ja maahanmuuttajien kotoutumisen tukitoimien kehittäminen* -kärkihankekokonaisuudella halutaan nostaa näkyväksi kasvava kotoutumistoimien tarve. Tukitoimien kehittämiseen ja uusien työmuotojen löytämiseen suunnataan Euroopan sosiaalirahaston rahoitusta tulevilla hakukierroksilla.

Kärkihankekokonaisuuksien lisäksi Uusimaa-ohjelman toimeenpanosuunnitelma sisältää lukuisia muita toimenpiteitä, hankekokonaisuuksia tai edunvalvontaan liittyviä aloitteita, jotka toteuttavat ohjelman strategisia valintoja.

Uusimaa-ohjelma linjaa pitkän tähtäimen kehittämistyötä ja hankerahoitusta maakunnassa. Sen tärkeimpiä tavoitteita on lisätä kasvun mahdollisuuksia Uudellamaalla, mahdollistaa asukkaiden toimiva arki ja luoda edellytyksiä kestävälle luonnontaloudelle.

Uusimaa-ohjelma laaditaan valtuustokausittain ja sen toimeenpanosuunnitelma päivitetään vuosittain. Valmistelusta vastaavat yhteistyössä Uudenmaan liitto ja Uudenmaan ELY-keskus. Työssä on mukana myös ohjelman rahoittajia ja toteuttajia sekä alueen kehittämiseen osallistuvia toimijoita. Maakunnan yhteistyöryhmä on hyväksynyt toimeenpanosuunnitelman 19.10.2015 pidetyssä kokouksessaan.

Avainsanat (asiasanat)
aluekehittäminen, Uusimaa-ohjelma, toimeenpanosuunnitelma, Uusimaa, metropolimaakunta

Huomautuksia
Julkaisun pdf-versio löytyy verkkosivuiltamme www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut

PRESENTATIONSBLAD

Publikation
Uusimaa-ohjelman toimeenpanosuunnitelma 2016–2017 (Nylandsprogrammets genomförandeplan 2016–2017)

Utgivare
Nylands förbund

Författare
Nylands förbund

Seriens namn och nummer
Nylands förbunds publikationer E 152

Utgivningsdatum
2015

ISBN
978-952-448-429-9

ISSN
2341-8885

Språk
finska

Sidor
37

Sammanfattning

I Nylandsprogrammets genomförandeplan för 2016–2017 fastställs de viktigaste projekten och åtgärderna som genomför landskapsprogrammet. Planen anger också tyngdpunkterna för smart specialisering i Nyland och tar ställning till ansökningsomgångarna i anslutning till de riksomfattande temana inom EU:s strukturfondsprogram.

Till genomförandeplanen har man valt ut tre helheter som består av spetsprojekt. Mest resurser kommer att riktas till dessa projekt.

Följande helheter har valts:

- Inom spetsprojektet *Cirkulär ekonomi och cleantech* kombineras nya verksamhetsmodeller, ”smarthet” och miljövänlig teknologi. I temat miljövänlighet ingår också resurseffektivitet, som eftersträvas i de projekt som stöder cirkulär ekonomi. Målet är att skapa ny företagsverksamhet på ett sätt som sparar miljön och naturtillgångarna.
- Projekthelheten *Tillväxt med hjälp av internationell tillgänglighet främjar stora transportprojekt*, såsom tillväxtkorridoren Rail Baltic, utvecklandet av Helsingfors-Vanda flygplats och förbindelsen mellan Helsingfors och Tallinn samt ett flertal övriga helheter som förbättrar tillgängligheten och rörligheten.
- Med projekthelheten *Utveckling av stödåtgärder för integration av flyktingar och invandrare* vill man lyfta fram det ökade behovet av integration. I de kommande ansökningsomgångarna för finansiering ur Europeiska socialfonden prioriteras projekt som utvecklar stödåtgärder och nya arbetsformer.

Utöver de tre helheterna med spetsprojekt innehåller Nylandsprogrammets genomförandeplan också ett flertal andra åtgärder, projekthelheter och intressebevakningsinitiativ som förverkligar programmets strategiska val.

Nylandsprogrammet drar upp riktlinjerna det långsiktiga utvecklingsarbetet och projektfinansieringen i landskapet. Programmets främsta mål är att öka tillväxtmöjligheterna i Nyland, möjliggöra en fungerande vardag för invånarna samt skapa förutsättningar för en hållbar naturhållning.

Nylandsprogrammet utarbetas varje fullmäktigeperiod och programmets genomförandeplan uppdateras årligen. Nylands förbund och NTM-centralen i Nyland svarar för beredningen av programmet. I arbetet deltar också aktörer som förverkligar och finansierar programmet samt aktörer som deltar i utvecklandet av regionen. Landskapets samarbetsgrupp har godkänt genomförandeplanen vid sitt möte 19.10.2015.

Nyckelord (ämnesord)
regionutveckling, Nylandsprogrammet, genomförandeplan, Nyland, metropollandskap

Övriga uppgifter
Publikationen finns i pdf-version på vår webbplats www.uudenmaanliitto.fi/julkaisut.

1. UUSIMAA-OHJELMAN TOIMEENPANOSUUNNITELMA 2016–2017

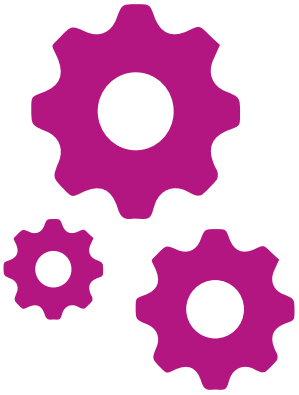

Vuonna 2013 hyväksytty Uusimaa-ohjelma sisältää vuoteen 2040 tähtäävän pitkän aikavälin vision ja strategian sekä niistä johdetut strategiset valinnat vuosille 2014–2017. Samalla ohjelmalle valmisteltiin toimeenpanosuunnitelma, jota päivitettiin vuonna 2014 kahdelle seuraavalle vuodelle. Nyt toimeenpanosuunnitelma on päivitetty vuosille 2016–2017. Valmistelussa on huomioitu työ- ja elinkeinoministeriön antamat ohjeet sekä alueiden kehittämislainsäädännön sisältö.

Uusimaa-ohjelman toimeenpano etenee kaudella 2016–2017 rullaavasti. Tämä tarkoittaa, että kokonaisuutta voi tarvittaessa muokata maakunnan yhteistyöryhmän päätöksellä. Samalla kehittämistoimenpiteitä kootaan ja rahoitusta kohdennetaan kärkihankekokonaisuuksiksi. Näin parannetaan hankkeiden vaikuttavuutta. Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategia RIS3 on Uusimaa-ohjelman ja rakennerahasto-ohjelmien ohella keskeinen toimintaa ohjaava instrumentti. Sen tehtävänä on saada alueen toimijat suuntaamaan resurssejaan yhteisesti määriteltyihin toimenpidekokonaisuuksiin.

Uusimaa-ohjelma ja toimeenpanosuunnitelma ovat työkaluja, joiden avulla maakunnan yhteistyöryhmä tekee valintoja ja seuraa niiden vaikutuksia. Aluekehityslainsäädännön mukaan maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyy ja tarkistaa maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman, jolla suunnataan maakuntaan osoitettua rakennerahastojen ja vastaavaa kansallista rahoitusta sekä muuta alueen kehitykseen vaikuttavaa rahoitusta.

Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman ja eri Interreg-ohjelmien sekä ENI-ohjelman ohella kehittämistoimenpiteiden ja -hankkeiden rahoittamisessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan EU:n erillisohjelmia. Näitä ovat esimerkiksi Horizon 2020, COSME ja Life+. Ohjelma sisältää myös Maaseutu- sekä Meri- ja kalatalousrahastosta rahoitettavia toimia. Kansallisia varoja, kuten kuntien, Tekesin ja Uudenmaan ELY-keskuksen kautta suunnattavaa kehitysrahoitusta hyödynnetään. Myös uusi alueellisiin innovaatioihin ja kokeiluihin esitetty määräraha on tärkeä Uusimaa-ohjelman toimeenpanossa.

2. UUSIMAA-OHJELMAN STRATEGISET VALINNAT

Uusimaa-ohjelman strategiset valinnat vuosille 2014–2017 ovat ***Kasvun mahdollisuudet***, T***oimiva arki*** ja ***Kestävä luonnontalous***. Ne määrittelevät toimenpidekokonaisuuksia, joiden avulla toteutetaan Uudenmaan tulevaisuuden visiota ja tärkeimpiä tavoitteita.

Strategiset valinnat perustuvat Uusimaa-ohjelman visiossa ja strategiassa esitettyihin lähtökohtiin sekä Uudenmaan erityispiirteisiin ja mahdollisuuksiin. Pyrkimyksenä on kehittää maakunnan eri osia tasapuolisesti. Kuntien kehittämistavoitteet on huomioitu valinnoissa. Pohjana on analyysi Uudenmaan kuntien strategisista kehittämistavoitteista ja painopisteistä. Erityistä huomiota on kiinnitetty eri EU-rahoitusvälineiden ja kansallisen rahoituksen väliseen työnjakoon sekä eri rahoitusohjelmien hyödyntämiseen ohjelman toteutuksessa.

Strategisia valintoja toteutetaan kansallisella rahoituksella sekä kansainvälisillä rahoitusinstrumenteilla.

Aluerakenteen strategisena tavoitetilana on Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavan aluerakenne. Maakuntakaavat noudattavat Uusimaa-ohjelmaa ja niille laaditaan oma erillinen toteuttamisohjelma. Myös toimeenpanosuunnitelman valmistelussa maakuntakaavojen tavoitteet ja teemat on huomioitu soveltuvin osin. Näiden kahden työvälineen yhteistyö on oltava saumatonta.

Kuva 1. Uusimaa-ohjelman visio, strategia ja valinnat ohjaavat toimeenpanoa.

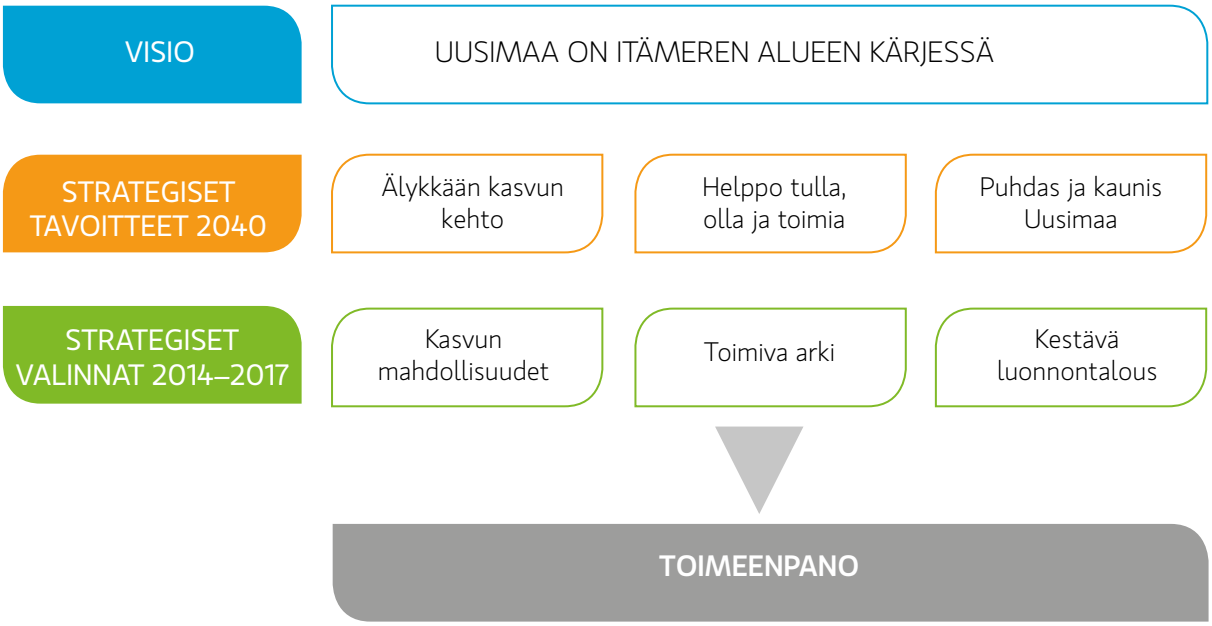

3. ÄLYKÄS ERIKOISTUMINEN UUDELLAMAALLA – ALUEELLINEN INNOVAATIO- JA TUTKIMUSSTRATEGIA

Älykkään erikoistumisen strategia on Uudenmaan tutkimuksen ja innovaation työkalu. Sen avulla parannetaan maakunnan kilpailukykyä ja annetaan lisäpotkua tutkimukseen ja innovointiin. Jokaisella EU:n alueella tulisi olla oma vastaava strategiansa. Uudellamaalla on viisi kärkiteemaa, joissa käsitellään teknologiaa, hyvinvointia, cleantechia ja digitalisaatiota.

Vuosina 2015–2017 Uudenmaan liitto rahoittaa neljän kärkiteeman toteuttamista maakunnan kehittämisrahalla. Rahoitettavat teemat ovat Terveys ja hyvinvointi, Teollisuuden digitaalinen uudistuminen, Arjen hyvinvointikaupunki ja Fiksu kansalainen. Cleantech metropolialustan kärkihankkeena toimii Smart & Clean, joka on myös hallituksen kärkihanke. Terveydessä ja hyvinvoinnissa yhteistyötä tehdään Health Capital Helsinki -osaamiskeskittymän kanssa. Fiksu kansalainen -teemaa on syvennetty Aalto yliopiston järjestämällä ACSI (Aalto Camp for Societal Innovations) sekä Helsingin yliopiston ThinkCompanyn toteuttamalla 4UNI-haastekilpailulla.

Koordinoivat hankkeet vievät teemoja eteenpäin mahdollisimman laajassa toimijoiden yhteistyössä. Kolmen teeman osalta on päätetty rahoittaa seuraavat koordinointihankkeet:

Terveys ja hyvinvointi
- Yhdessä terveempi Uusimaa / Laurea amk
- Yhteistyöhanke opiskelijoiden oppisen, terveysalan verkostoimisen ja innovaatioiden edistämiseksi / HealthSpa

Teollisuuden digitaalinen uudistuminen
- TUDI- Teollisuuden digitaalinen uudistuminen / TechVilla Oy
- IoTLab / RFID Lab

Arjen hyvinvointikaupunki
- UUSAIKA – Sujuvan arjen ekosysteemit / Urban Mill
- Kehittämisverkostoista innovaatioalustoiksi / Helka ry

Fiksu kansalainen teeman osalta rahoituspäätökset tehdään alkuvuodesta 2016. Rahoitettaviin hankkeisiin otetaan mukaan toimijoita koko Uudenmaan alueelta. Kullekin teemalle rakennetaan alueen sisäisen yhteistyön lisäksi myös uusia konsortioita, ja valmistellaan hakemuksia EU-rahoitteisiin hankkeisiin, joissa tavoitellaan myös kansainvälisiä kumppanuuksia. Uusien teknologioiden sovelluksia testataan erilaisilla piloteilla.

EU painottaa älykkäässä erikoistumisessa kansainvälisen yhteistyön lisäämistä ja alueellisten vahvuuksien yhdistämistä. Tähän Uudenmaan liitto pyrkii tuomalla alueen vahvuudet esiin näkyvästi ja konkreettisilla esimerkeillä. Tätä varten avataan vuonna 2016 Uudenmaan RIS3-verkkosivusto. Se esittelee Uuttamaata kansainvälisenä referenssialuueena älykkään erikoistumisen painopistealueilla.

Älykkään erikoistumisen kärkiteemoja painotetaan Uudenmaan rakennerahastojen rahoitushauissa. Maakunnan yhteistyöryhmä eli MYR tekee EAKR- ja ESR-hankkeista rahoittajaa sitovat lausunnot, ja huomioi niissä älykkään erikoistumisen strategian. Koska MYR myös seuraa älykkään erikoistumisen toteutumista ja tekee ehdotuksia strategian päivittämiseksi, on sillä erinomaiset mahdollisuudet suunnata rahoitusta alueen kärkiteemoihin.

Taustana älykkään erikoistumisen strategialle on EU:n tavoite älykkäästä, kestävästä ja osallistavasta kasvusta. Tavoitteena on, että kukin alue kohdistaa taloudellisia ja poliittisia panostuksia omiin vahvuuksiinsa ja osaamisalueisiinsa. Euroopan komissio on pyytänyt alueita luomaan omat älykästä erikoistumista koskevat tutkimus- ja innovaatiostrategiansa, eli niin kutsutut RIS3-strategiat. Niiden laatiminen on ollut ennakkoehtona EU:n rakennerahastovarojen käytölle alkaneella kaudella. Uudellamaalla maakuntahallitus hyväksyi ***Älykäs erikoistuminen Uudellamaalla – Aluekehityksen tutkimus- ja innovaatiostrategia 2014–2020*** -asiakirjan joulukuussa 2014.

4. TOIMINTALINJAUKSET

4.1 Rakennerahastojen rahoitus Uudellamaalla 2016–2017

EU:n Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 rakennerahasto-ohjelma sisältää sekä Euroopan aluekehitysrahaston eli EAKR-rahoituksen että Euroopan sosiaalirahaston eli ESR-rahoituksen.

EAKR-toimet kohdentuvat rakennerahasto-ohjelman toimintalinjoihin 1 ja 2. ESR-toimet puolestaan löytyvät toimintalinjoilta 3–5. Ohjelman rahoitus kanavoituu erityistavoitteiden kautta.

Vuonna 2016 EAKR-rahoitusta kohdennetaan

- kuntien elinkeinorakenteen monipuolistamiseen ja uuden osaamisintensiivisen ja/tai korkean lisäarvon liiketoiminnan synnyttämiseen
- vähähiilistä taloutta tukevien hankkeisiin Uusimaa hiilineutraaliksi 2050 -tiekartan mukaisesti
- kiertotaloutta Etelä-Suomessa edistäviin hankkeisiin

Vuonna 2017 EAKR-rahoitusta kohdennetaan

- avoimiin, kansainvälisen tason kehitysympäristöihin yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, kuntien ja yritysten yhteistyössä
- vähähiilistä taloutta tukevien hankkeisiin Uusimaa hiilineutraaliksi 2050 -tiekartan mukaisesti

Näillä teemoilla tuetaan sekä Uusimaa-ohjelman tavoitetta hiilineutraalista Uudestamaasta että rakennerahasto-ohjelman tavoitetta vähähiilisen talouden edistämisestä. Teemat edistävät myös Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategian kärkiä sekä Juha Sipilän hallituksen kärkihanketta *Kierto- ja biotalous*.

EAKR-toimintalinjat ja niiden erityistavoitteet

PK-YRITYSTEN KILPAILUKYKY

1.1. Uuden liiketoiminnan luominen

2.1. PK-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen

3.1. PK-yritysten energiatehokkuuden edistäminen

UUSIMMAN TIEDON JA OSAAMISEN HYÖDYNTÄMINEN

4.1. Tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta

5.1. Yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen

3.2. Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen

Maakunnan yhteistyöryhmä linjasi kesäkuussa 2015 vuoden 2016 ESR-hakujen teemat. Helmikuun 2016 hakukierroksella teemat ovat toimintalinjalta 3:

- erityistavoite 6.1. Erityisesti yli 50-vuotiaiden, korkeakoulutettujen työllistymisen edistäminen
- erityistavoite 7.1. Työelämän laatua parantavien toimintatapojen edistämien
- erityistavoite 8.1 Miesten syrjäytymisen ehkäisy tai naisten yritysten kasvuhakuisuuden lisääminen

Syyskuun 2016 hakukierrokselle valittiin teemoiksi toimintalinjalta 4:

- erityistavoite 9.1 Maahanmuuttajien ja koulupudokkaiden koulutukseen osallistuminen
- erityistavoite 9.2. Uudenmaan älykkään erikoistumisen strategian yksi kärkiteema, esimerkiksi *Fiksu kansalainen*

Lisäksi syyskuun 2016 hakuun valittiin toimintalinjalta viisi erityistavoite 10.1. *Pitkäaikaistyöttömille suunnatut palvelut*. Niillä pyritään Uusimaa-ohjelman mukaisesti luomaan avoimille työmarkkinoille suuntaavia palveluja rakennemuutoksen takia työttömiksi joutuneille. Kohderyhmänä ovat heikoimmassa asemassa olevat, jotka eivät välttämättä etene työelämään vielä hankkeen aikana.

Vuoden 2015 syksyllä pakolaisten määrän kasvaessa työ- ja elinkeinoministeriö antoi täsmentävän ohjeen rakennerahasto-ohjelman rahoituksen suuntaamisesta. Pakolaistilanteen haasteisiin ja maahanmuuttajien kotoutumiseen on mahdollista suunnata ESR-rahoitusta, mikäli maakunnan yhteistyöryhmä arvioi sen tarpeelliseksi. Uudenmaan maakunnan yhteistyöryhmä on pitänyt tarpeellisena suunnata ESR-rahoitusta toimeenpanosuunnitelman kärkihankekokonaisuuden 3 mukaisesti, eli pakolaistilanteesta aiheutuvien kotoutumistoimien lisäämiseen.

ESR-toimintalinjat ja niiden erityistavoitteet

TYÖLLISYYS JA TYÖVOIMAN LIIKKUVUUS

6.1. Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen

7.1. Tuottavuuden ja työhyvinvoinnin parantaminen

8.1. Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen

KOULUTUS, AMMATTITAITO JA ELINIKÄINEN OPPIMINEN

9.1 Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantaminen

9.2. Kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen tarjonnan ja laadun parantaminen

SOSIAALINEN OSALLISUUS JA KÖYHYYDEN TORJUNA

10.1. Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen

4.2 6Aika – Avoimet ja älykkäät palvelut

6Aika – Avoimet ja älykkäät palvelut on kestävän kaupunkikehityksen strategia, jossa ovat mukana Suomen suurimmat kaupungit. Nämä ns. kuutoskaupungit ovat Helsinki, Espoo, Vantaa, Oulu, Tampere ja Turku.

Strategia on osa Suomen rakennerahasto-ohjelman toteutusta 2014–2020. Se sisältää kolme painopistettä: *avoimet innovaatioalustat, avoin data ja rajapinnat* sekä *avoin osallisuus ja asiakkuus*. Strategiaa toteutetaan kärki- ja pilottihankkeiden kautta. Kokonaisuudessa hyödynnetään sekä EAKR- että ESR-toimenpiteitä.

Kärkihankkeet rakentavat innovaatiotoiminnan perustaa

Kärkihankkeissa ovat mukana kaikki kuutoskaupungit. *Avoin data* -kärkihanke kehittää datan tuottamista, avaamista, julkaisua ja käyttöä edistäviä pysyviä rakenteita ja toimintamalleja. Hanke käynnistettiin vuonna 2014.

Avoimet innovaatioalustat -kärkihanke yhdistää suurimpien kaupunkien innovaatio- ja kehitysympäristöt kansalliseksi avoimen innovaatioalustojen verkostoksi. Lisäksi se rakentaa ja kehittää kaupunkialueilla olevia innovaatioympäristöjä sekä helpottaa ja selkiyttää sektorirajat ylittävää yhteiskehittämistä. Hanke käynnistettiin vuonna 2015.

Avoin osallisuus ja asiakkuus -kärkihanke vahvistaa elinkeinoelämän sekä tutkimus- ja kehittämisyhteisöjen roolia palveluekosysteemissä. Hankkeen tuloksena syntyy uudenlainen malli, jossa yritykset, kaupunki, kolmas sektori sekä tutkimus- ja kehitysyksiköt yhdessä kehittävät uudenlaisia palvelukokonaisuuksia ja -innovaatioita. Kehittämistyö toteutetaan työpaketteina, jotka noudattavat teemoja: oikeat palvelut – oikeille asiakkaille – oikeilla tavoilla. Hanke käynnistettiin vuonna 2015.

Vuosi 2016 on keskeinen kaikkien kärkihankkeiden kannalta, kun tavoitteena on koota yhteen hyviä käytäntöjä ja varmistaa niiden kehittyminen.

6Aika-strategian johtaminen ja ohjaus

Pilottihankkeet testaavat ja jatkokehittävät sisältöjä

Ensimmäiset 6Aika-pilottihankkeet käynnistyvät syksyllä 2015. Rahoitettujen EAKR-pilottihankkeiden teemoja ovat:

- ilmastoystävällisten ratkaisujen testaus fyysisessä ympäristössä
- uudenlaista liiketoimintaa synnyttävät mediaalan avoimet innovaatioalustat
- avoimeen yhteiskäyttöiseen 3D-kaupunkimalliin perustuva innovaatioalusta
- liikenteen reaaliaikaisten rapapintojen avaaminen
- maa- ja kallioperätiedot mahdollistamaan avoimeen tietoon perustuvaa uutta yritystoimintaa.

Käynnistyneiden ESR-pilottihankkeiden teemoja ovat:

- nuorten urapolkujen ja palveluohjauksen tutkimus ja kehittäminen
- asiakaslähtöisen monituottajamallin mukaisen palvelun lisääminen korkeakoulutetuille työttömille työnhakijoille
- asiakkaiden osallistumisen uuden muodot työllisyydenhoidon ja sosiaalipalvelujen ideoinnissa ja kehittämisessä.

Vuodelle 2016 käynnistyy hakujen myötä uusia pilottihankkeita kaikkiin 6Aika-strategian painopistealueisiin. Seuraava EAKR-pilottihaku avataan loppuvuodesta 2015 ja ESR-pilottihaku puolestaan vuoden 2016 alkupuolella.

6Aika-rahoitus

EAKR-rahoituksessa 6Aika-strategialle on korvamerkitty viiden prosentin osuus kansallisesta EAKR-rahoituskehyksestä. Se tarkoittaa yhteensä noin 79 miljoonaa euroa EAKR-rahaa ja kansallista julkista rahaa ohjelmakaudella 2014–2020. Tämän rahoituksen tarkoituksenmukaisuusharkinta on delegoitu kaupunkien muodostamalle johtoryhmälle. Välittävänä toimielimenä toimii Uudenmaan liitto. Vuonna 2016 6Aikaan osoitettava EAKR- ja valtion rahoitus on yhteensä 7,399 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 summa tulee olemaan yhteensä 7,548 miljoonaa euroa.

Strategian ESR-rahoitukselle ei ole rakennerahasto-ohjelmassa erikseen korvamerkittyä osuutta, vaan maakunnat päättävät siitä vuosittain. Uudellamaalla 6Aika-strategialle kohdennetaan noin 10 prosenttia maakunnan ESR:n rahoituskehyksestä vuosina 2016 ja 2017. ESR-osuutta koordinoi Hämeen ELY-keskus.

Vuonna 2016 ESR-toimenpiteet kohdistuvat toimintalinjaan 3 ja erityistavoitteeseen 6.1. *Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllisyyden edistäminen*. Kohderyhminä korostuvat nuoret, maahanmuuttajat, korkeasti koulutetut työttömät, pitkäaikaistyöttömät sekä työttömät, joilla erittäin vähän tai ei ollenkaan työkokemusta. Lisäksi toimenpiteitä voidaan kohdistaa rakennemuutoksista johtuvaan työttömyyteen. Vuonna 2017 toimenpiteet kohdistuvat toimintalinjaan 5 ja erityistavoitteeseen 10.1. *Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen.*

4.3. Maaseuturahasto-rahoitus Uudellamaalla 2016–2017

Uudenmaan maaseudun kehittämisohjelma vuosille 2014–2020 sisältää Uudenmaan ELY-keskuksen alueen kehittämiseksi ehdotettuja alueellisia toimenpiteitä. Niitä esitetään rahoitettavaksi Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2014–2020. Alueellisen toteuttamisohjelman painopisteinä ovat Menestyvä elinkeinoelämä, Energiatehokas maaseutu ja puhdas ympäristö sekä Hyvinvoiva maaseutuväestö.

Maaseuturahoitusta kohdennetaan vuosina 2016–2017 erityisesti painopisteille:

- menestyvä elinkeinoelämä
- energiatehokas maaseutu ja puhdas ympäristö.

Valtaosa rahoituksesta kohdennetaan elinkeinojen edistämiseen, joko suorien yritystukien tai kehittämishankkeiden kautta.

Menestyvä elinkeinoelämä -painopisteen alla rahoitusta suunnataan erityisesti uusille ja kehittyville yrityksille. Yrittäjien osaamista lisätään, yritysten tuotekehitystä ja verkostoitumista edistetään sekä parannetaan yritysten liiketoiminta-, markkinointi- ja ympäristöosaamista. Alkutuottajien osaamista parannetaan vastaamaan markkinoiden tarpeisiin ja yrittäjien yhteistyötä pääkaupunkiseudun toimijoiden kanssa kannustetaan.

Elintarvikkeiden jatkojalostukseen kannustetaan, minkä lisäksi edistetään luomu- ja erikoistuotteiden vientiä sekä saatavuutta kotimaassa. Elintarviketuotantoa ja lyhyitä toimitusketjuja edistetään tukemalla kuluttajalähtöistä tuotekehitystä ja kaupallistamista. Metsätaloudessa tavoitteena on hyödyntää metsiä nykyistä enemmän, monipuolisemmin ja kestävällä tavalla metsien monimuotoisuus säilyttäen. Biotaloutta, puurakentamista ja puuperäisten tuotteiden valmistusta edistetään, ja metsiin perustuvia palveluita, kuten luontomatkailua ja muiden aineettomien hyödykkeiden kaupallistamista kehitetään.

Energiatehokas maaseutu ja puhdas ympäristö -painopisteessä keskitytään vuonna 2016 ja 2017 erityisesti vesiensuojeluun ja ravinteiden kierrätykseen. Maatalouden hajakuormitusta pienennetään ja tilojen yhteistyötä edistetään etenkin lannan levityksen ja prosessoinnin sekä ravinteiden kierrätyksen osalta. Myös uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä lisätään. Monipuolisella energiatuotannolla ja sen hajauttamisella pyritään synnyttämään alueellista tuotekehitystä ja turvaamaan energian saatavuus.

Uudenmaan ELY-keskuksen alustava myöntövaltuus maaseudun yritys- ja hanketukiin vuosille 2016–2017 on noin 8,5 miljoonaa euroa. Tähän tarkoitukseen alueen Leader-ryhmillä on lisäksi omat myöntövaltuudet. Uudenmaan ELY-keskukselle on lisäksi osoitettu erityisesti vesien suojeluun ja ravinteiden kierrätykseen kohdennettavaksi vajaa 600 000 euroa vuodelle 2016.

Esimerkkejä edistettävästä teemoista

- tuetaan energia- ja materiaalitehokkaiden innovaatioiden ja teknologioiden kehittämistä sekä niiden kaupallistamista tuotteiksi
- edistetään hajautetun uusiutuvan energian tuotantoa ja logistiikkaa
- tuetaan toimia vesistöjen tilan suojelemiseksi ja parantamiseksi
- edistetään kierrätystä ja jätteiden sekä sivuvirtojen hyötykäyttöä lisäävien toimintatapojen käyttöönottoa
- tuetaan toimia, joilla vähennetään maatalouden ja haja-asutuksen hajakuormitusta
- edistetään arvokkaiden luontokohteiden säilyttämistä ja hoitoon ohjaamista
- edistetään maatalous- ja maaseutuyrittäjien johtamistaitoja ja verkostoitumista
- parannetaan maaseutuyritysten mahdollisuuksia hyötyä tutkimus- ja kehittymispanostuksista
- edistetään maataloustuotteiden asiakaslähtöistä tuotekehitystä ja jalostusasteen nostoa
- edistetään luomu- ja erikoistuotteiden tuotantoa, logistiikkaa ja vientiä
- edistetään matkailualan yritysten verkostoitumista sekä luonto- ja ruokamatkailun edellytyksiä
- edistetään metsän monipuolista hyödyntämistä ja puuperäisten tuotteiden valmistusta
- parannetaan elintarviketuotannon ja maaseudun imagoa ja tunnettavuutta

Kuva: Anni Levonen

5. TOIMEENPANOSUUNNITELMAN KÄRKIHANKEKOKONAISUUDET

Uusimaa-ohjelman toimeenpanosuunnitelma määrittelee ***kärkihankekokonaisuudet***, joilla viedään käytäntöön ohjelman tavoitteita. Alueellisia kehittämisvaroja eri ohjelmista ja rahastoista kohdennetaan sekä kärkihankekokonaisuuksille että yksittäisille toimenpiteille.

Toimeenpanosuunnitelmaan on valittu kolme kärkihankekokonaisuutta, joita voidaan edistää erilaisilla teema- ja ideahauilla. Suunnitelma sisältää myös muita pienempiä hankkeita ja toimenpiteitä.

Lisäksi Uusimaa-ohjelman toimeenpano voi sisältää kolmenlaisia toimenpiteitä:

1. **Kehittämishankkeet ja eri rahoitusmuotojen hyödyntäminen**
   Kehittämishankkeet ovat Uusimaa-ohjelman toimeenpanon kannalta tärkeitä hankekokonaisuuksia, jotka edistävät merkittävästi ohjelman strategisten tavoitteiden saavuttamista.
2. **Edellytyksiä luovat kaavoitustoimenpiteet ja infrahankkeet**
   Näillä toimenpiteillä voidaan parantaa esimerkiksi yritysten toimintaedellytyksiä tai asukkaiden arkiliikkumista.
3. **Edunvalvontatoimenpiteet**
   Edunvalvonnalla vaikutetaan maakunnan kannalta tärkeiden asiakokonaisuuksien valmisteluun ja niitä koskevaan päätöksentekoon.

Jotta rahoitettavista hankkeista saadaan vaikuttavampia, siirrytään yksittäisistä hankkeista hankekokonaisuuksiin. Tätä muutosta varten Maakunnan yhteistyöryhmä MYR arvioi erilaisia etenemispolkuja, ohjaa hankehakujen kohdentamista ja päättää hankerahoitusten hakukriteereistä.

5.1. KÄRKIHANKEKOKONAISUUS 1: KIERTOTALOUS JA CLEANTECH

Tulevaisuuden älykaupunki perustuu *"Smart & Clean"* -ajatteluun. Uusia toimintatapoja ja parempaa elämänlaatua syntyy, kun "älykkyys" yhdistetään ympäristöystävälliseen teknologiaan. Älykkyys on läsnä digitalisaation mukanaan tuomina mahdollisuuksina niin kaupunkilaisten arjessa kuin yritysten ja kaupunkien toiminnassa. Ympäristöystävälliseen teknologiaan liittyy entistä parempi resurssitehokkuus tilanteessa, jossa uusiutuvat luonnonvarat hupenevat. Smart & Clean on myös hallituksen kärkihanke.

Smart & Clean pääkaupunkiseutu -projektissa keskitytään erityisesti työllisyyttä, uutta liiketoimintaa ja vientiä edistäviin sekä päästöjä vähentäviin kärkiteemoihin. Ne ovat samalla projektin ja pääkaupunkiseudun sisällöllisiä tavoitteita. Projektin aikana vauhditetaan merkittäviä kehittämiskokonaisuuksia, jotka yhdistävät eri kärkiteemojen sisältöjä. Kehittämiskokonaisuudet ovat kooste kunnianhimoisia kokeiluja, toimintamalleja ja hankkeita, jotka mahdollistavat pääsyn kohti tavoitteita.

Smart&Clean pääkaupunkiseutu -projektin kärkiteemojen sisältöalueet ovat:

Vähähiilisestä liikenteestä Suomen vientituote (liikenne)

Tähän sisältyvät: puhdas ja tehokas liikenne, älykäs liikennejärjestelmä, liikkuminen palveluna (MaaS), Vihreä lentoasema ja vähähiiliset lentopolttoaineet, päästöttömän meriliikenteen mahdollistavat satamat

Ympäristöpositiivinen rakennettu ympäristö (rakennukset)

Tähän sisältyvät: korjausrakentaminen, älykkäät ratkaisut kuten "Smart retro" nykyisessä rakennuskannassa, älykäs ja energiatehokas uudisrakentaminen, älytalot, joissa on hyödynnetty hajautetun uusiutuvan energian ratkaisuja sekä energian varastointia hybridiratkaisuina

Älykäs ja kestävä energiajärjestelmä (energia)

Tähän sisältyvät: älykkään kaukolämpö/kylmäjärjestelmän kehittäminen, mikä mahdollistaa uusiutuvan energian ja hukkalämmön laajamittaisen hyödyntämisen sekä hajautetut uusiutuvan energian ratkaisut ja energian varastointi

Maailman tehokkain ja älykkäin vesi- ja jätehuolto (vesi ja jäte)

Tähän sisältyvät: vesihuollon älykkyys ja resurssi tehokkuus, suljetut kierrot, energian ja materiaalin hyödyntäminen vesi- ja jätehuollossa

Kestävä elämäntyyli (kulutus)

Tähän sisältyvät: kansalais-cleantech-ajattelu, asuminen ja liikkuminen, uudet liiketoimintamallit kuten jakamistalouden tuotteet ja palvelut, kuluttajalähtöinen kiertotalous sekä avoimen datan sovellukset

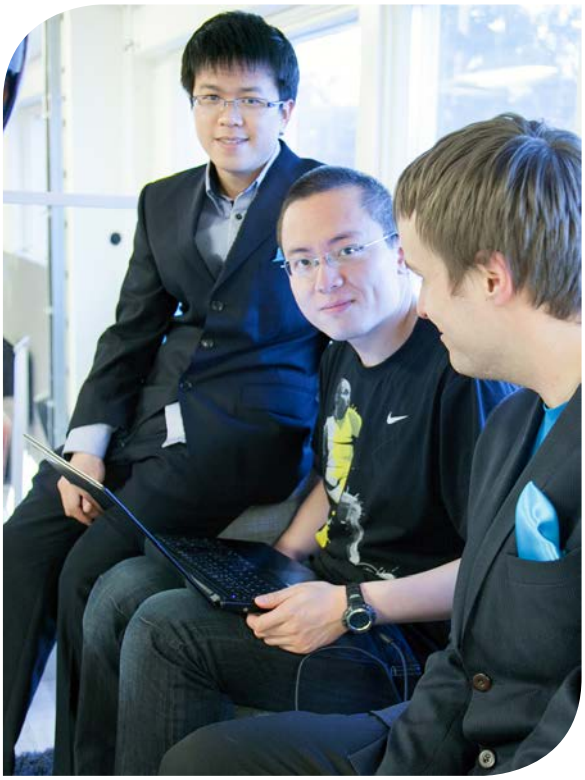

5.2. KÄRKIHANKEKOKONAISUUS 2: KASVUA KANSAINVÄLISESTÄ SAAVUTETTAVUUDESTA

TEN-T eli Euroopan laajuista liikenneverkkoa koskeva lainsäädäntö ja sen rahoitusohjelma CEF eli Verkkojen Eurooppa ovat taustana *kansainvälisen saavutettavuuden* kärkihankkeella.

Kärkihankekokonaisuudessa liikenteen ja logistiikan kehitys yhdistyvät elinkeinopolitiikan strategioihin. Tärkeässä asemassa ovat myös kaupunkien seudulliset työssäkäyntialueet ja niiden välinen työvoiman liikkuvuus sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Uusimaa sijaitsee kahden luonteeltaan erilaisen liikenne- ja kasvukäytävän solmukohdassa: Pohjanmeri–Itämeri-ydinverkkokäytävä (Helsinki–Tallinna) ja Skandinavia–Välimeri -ydinverkkokäytävä (Turku–Helsinki–Vaalimaa). Myös Helsinki–Tampere-kasvukäytävällä on kansainvälinen ulottuvuus pohjoiseen. Lisäksi Helsingin seutua ja maakuntaa palvelevat useat kansalliset liikennekäytävät Etelä-Suomessa.

Uudenmaan liiton valmisteluhankkeessa *TEN-T käytävät ja Uudenmaan kansainvälinen saavutettavuus* on valmisteltu kokonaisuuden ympärille kuutta hanketta:

Hanke 1: North Sea Baltic Connector of Regions (NSB CoRe)

Hankkeen pohjana on TEN-T-ydinverkkokäytävä North Sea Baltic. Kyseessä on Uudenmaan liiton pääpartnerina valmistelema, kaupunkien, maakuntien ja logistiikan sidosryhmien yhteishanke. Rahoituspäätös hankkeelle Itämeren Interreg- ohjelmasta saadaan marraskuussa 2015. Toteutuessaan hanke ajoittuu vuosille 2016–2018. Hankekonsortiossa on kumppaneita kattava kaupunki- ja aluekumppanuus Helsingistä Berliiniin. Kaikkiaan mukana on 16 partneria ja 40 liitännäispartneria. Hankkeen kokonaisbudjetti on 3,5 M€.

Hankkeen teemoja ja tavoitteita ovat:

- Rail Baltic -kasvukäytävän elinkeinojen kehitys ja yritysverkostot
- intermodaalilogistiikan edellytysten parantaminen käytävällä
- aluesuunnittelun yhteen kytkeminen ja käytävän toimivuuden kannalta olennaisten kytkettävien solmupisteiden tunnistaminen
- käytävän toimivuutta tukevien työssäkäyntialueiden toteutumisen edistäminen
- käytävän brändäys ja edunvalvonta.

Hanke 2. Helsinki-Vantaan lentokenttäalueen kehittäminen

Hanke kehittää Helsinki-Vantaan lentokenttäaluetta johtavana kansainvälisenä solmukohtana Pohjois-Euroopassa sekä maailman parhaana matkustajaelämyksenä. Keinoja tähän ovat esimerkiksi uudet sähköiset palvelut ja liiketoimintamahdollisuudet, maankäytön, liikenteen ja elinkeinojen kehittäminen, matkaketjujen kehittäminen, rahtiliikennepalvelut sekä matkailu- ja markkinointitoimenpiteet. Hankkeessa mukana ovat Vantaa, Finavia, Finnair, VR, HSL, Uudenmaan liitto, Visit Finland, Helsinki, kauppakamari, yrittäjäjärjestöt ja Uudenmaan ELY-keskus.

Hanke 3: Helsinki–Tallinna-yhteys

Helsingin ja Tallinnan välisen yhteyden kehittämiseksi pitkällä tähtäimellä on päätetty käynnistää laajapohjainen kehittämisaloite ja tutkimushanke. Mukana ovat Helsinki, Tallinna, Harjun lääni ja Uudenmaan liitto.

Aloitteen puitteissa kehitetään, pilotoidaan ja arvioidaan nykyisen laivaliikenteen tehostamiskeinoja, liikenteen digitalisaation mahdollisuuksia, kiinteän yhteyden kannattavuutta, sekä näihin liittyviä uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja suurten hankkeiden innovatiivisia rahoitusmalleja.

Hanke 4: Tunnin juna

Liikenneviraston Tunnin juna -hanke tutkii Turku–Helsinki-junayhteyden kehittämistä. Espoo ja Uudenmaan liitto ovat mukana ohjausryhmässä. Tunnin juna on osa Scand-Med -ydinverkkokäytävää. Turku ja Uudenmaan liitto ovat mukana siihen liittyvässä kaupunkien ja alueiden yhteishankkeessa Scandria2Act, ja valmistelevat lisäksi Etelä-Suomen liikennekäytävien kehittämistä koskevaa alueellista dialogia. Keväällä 2016 järjestetään aiheeseen liittyvä seminaarisarja.

Hanke 5: Etelä-Suomen liikennekäytävät ja talousalueen liikennejärjestelmän kehittämispolut

Uudenmaan liitossa on käynnistetty selvitys Etelä-Suomen liikennekäytävistä ja talousalueen liikennejärjestelmän kehittämispolusta. Tutkimus vertailee, arvioi ja priorisoi maakunnan liikennekäytäviä työmarkkina-alueiden yhdentymisen ja kansainvälisen saavutettavuuden kannalta. Hanke valmistuu helmikuussa 2016. Selvitys on osa tulevan maakuntakaavoituksen pohjatyötä.

Hanke 6: Helsinki–Tampere-kasvukäytävä (HHT)

Helsinki–Tampere-kasvukäytävä (HHT) on laaja-alainen kuntien ja maakuntien aloite, jota Hämeenlinnan kaupunki vetää. Hanke kehittää älyliikenteen, matkaketjujen ja liikenteen palveluja avoimen datan ja paikkatiedon hyödyntämisen pohjalta sekä Helsinki–Tampere-liikennekäytävän infraan tukeutuen. Hankkeessa painottuvat vahvasti kaupunkisuunnittelun näkökulmat kuten asemanseutujen kaupunkikehitys ja pendelöinti. Hanke jatkuu ainakin vuoteen 2017, ja sen uuteen kauteen osallistuvat Helsinki, Espoo ja Uudenmaan liitto.

5.3. KÄRKIHANKEKOKONAISUUS 3: PAKOLAISTEN JA MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMISEN TUKITOIMIEN KEHITTÄMINEN JA UUSIEN TYÖMUOTOJEN LÖYTÄMINEN

Viime vuosien useat konfliktit maailmalla ovat kasvattaneet turvaa hakevien ihmisten määrän yli 60 miljoonaan. Määrän ennustetaan edelleen kasvavan, ja paine on lisääntynyt erityisesti EU-maissa. Vuonna 2014 EU- ja Etamaihin saapui noin 660 000 turvan hakijaa. Vuonna 2015 määrä kasvaa entisestään, mikä näkyy myös Suomessa. Maahan ennustetaan vuoden 2015 aikana saapuvan jopa 50 000 hakijaa.

Suomeen saapuvat turvapaikanhakijat saavat vastaanottopalveluita siihen saakka, kun turvapaikkahakemus on käsitelty. Myönteisen turvapaikkapäätöksen saatuaan hakijat muuttavat kuntiin asukkaiksi ja maahanmuuttajan kotoutumistoimenpiteet alkavat. Lapsilla ja nuorilla jatkuu vastaanottovaiheen koulunkäynti. Aikuisille laaditaan kotoutumissuunnitelma, jossa sovitaan kielen opiskelusta ja työllistymisen tukitoimista. Maahanmuuttajat tarvitsevat myös kunnallisia peruspalveluita arkensa tueksi. Asuntojen järjestäminen ja kotoutumista tukevat sosiaali- ja terveyspalvelut ovat tarpeen etenkin alkuvaiheessa.

Uudellamaalla pakolaisten määrän ja maahanmuuttajien kotouttamistarpeen arvioidaan kasvavan voimakkaasti seuraavina vuosina. Kotoutumisen tukitoimien kehittämiseen ja uusien työmuotojen löytämiseen suunnataan Euroopan Sosiaalirahaston rahoitusta tulevilla hakukierroksilla. Näitä toimia kehittävät sekä viranomaiset että kansalaisyhteiskunta.

Suurin muuttoliike kohdistuu pääkaupunkiseudulle. Sen ja koko Uudenmaan kunnat joutuvat nopeasti varautumaan siihen, että turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien määrä kasvaa alueella merkittävästi. Valtio korvaa suojelua tarvitsevien vastaanotosta ja kotoutumisen tukitoimista kunnalle aiheutuvia kustannuksia laskennallisina korvauksina ja valtionosuuksina. On kuitenkin selvää, että Uudellemaalle aiheutuu vastaanotosta ja kotouttamisesta erittäin huomattavia kustannuksia.

Turvaa tarvitsevien vastaanotossa järjestöjen ja yksityishenkilöiden apu on merkittävää. Kansalaisyhteiskunnan rooli on huomioitava myös, kun kotoutuminen käynnistyy.

Työ- ja elinkeinoministeriön ohjeet toimeenpanosuunnitelman laadinnasta antavat mahdollisuuden hyödyntää ESR-rahoitusta, kun vastataan pakolaistilanteen ja maahanmuuttajien kotouttamisen haasteisiin.

Maakunnan yhteistyöryhmä on kokouksessaan 16.9.2015 arvioinut, että Uudellamaalla pakolaisten määrä ja maahanmuuttajien kotouttamistarve kasvavat voimakkaasti seuraavina vuosina. Kotoutumisen tukitoimien kehittämiseen ja uusien työmuotojen löytämiseen on mahdollista suunnata Euroopan Sosiaalirahaston rahoitusta tulevilla hakukierroksilla. Näitä toimenpiteitä tekevät sekä viranomaiset että kansalaisyhteiskunta.

Euroopan sosiaalirahasto-ohjelmaa laadittaessa ja sen alueellisista rahoitusosuuksista päätettäessä ei osattu varautua tämän hetken pakolaistilanteeseen. Uudenmaan liitto on esittänyt työ- ja elinkeinoministeriölle, että maahanmuuton aiheuttamia kustannuksia eri alueille arvioidaan ja sen jälkeen ESR-varoja suunnataan uudelleen niin, että ESR-resursseja lisätään ohjelmakauden loppuun niillä alueilla, joihin maahanmuutto erityisesti kohdistuu.

Kuva: Anni Levonen

6. TOIMEENPITEET JA HANKKEET UUSIMAA-OHJELMAN STRATEGISTEN VALINTOJEN MUKAAN

6.1. Kasvun mahdollisuudet

Lähtökohdat

Metropolimaakunta Uusimaa tarjoaa korkean tuottavuuden yrityksille Suomen parhaat toimintaedellytykset: osaavaa työvoimaa, hyvän saavutettavuuden, parhaat tietoliikenneyhteydet, innovatiivisen toimintaympäristön sekä mahdollisuudet mittakaavaetujen hyödyntämiseen. Uusimaa on toimiala- ja väestörakenteeltaan monimuotoinen ja kansainvälinen.

Globaali talous heijastuu Uudellemaalle ja alueen yritystoiminta elää jatkuvassa muutoksessa. Merkittävin talouden rakenteen muutos on laajentunut monille toimialoille. Innovaatiotaloudessa alueen menestys perustuu sen innovaatioympäristöön sekä kykyyn ennakoida muutoksia ja reagoida niihin. Digitalisoituminen on suuri mahdollisuus, mutta siirtymävaiheessa myös haaste. Uudenmaan vahva ICT-osaaminen antaa digitalisaation hyödyntämiselle hyvät lähtökohdat.

Jotta energia- ja resurssitehokkuuden tavoitteet saavutetaan, tarvitaan elämäntapamuutosten lisäksi teknologisia ratkaisuja, jotka puolestaan luovat mahdollisuuksia uuteen liiketoimintaan. Yrityksillä, jotka tarjoavat ratkaisuja ilmastonmuutoksen, biotalouden, resurssitehokkuuden ja kiertotalouden kysymyksiin, on hyvät mahdollisuudet menestyä. Ympäristö- ja energiainnovaatioiden käyttöönottoa voidaan edistää julkisen sektorin hankinnoilla sekä valjastamalla asunto- ja työpaikka-alueita cleantech-tuotteiden ja -palvelujen kehittämiseen ja kokeiluun.

Kasvun mahdollisuudet on Uusimaa-ohjelman strateginen valinta, joka rakentuu viidestä kokonaisuudesta:

- ***Avoimet kehitysympäristöt ja älypalvelut*** tuo esiin yritysten toimintaympäristön ja älykkään erikoistumisen merkityksen.
- ***Uusiutuva yritystoiminta*** muistuttaa yritystoiminnan uudistamisen jatkuvasta tärkeydestä Uudellamaalla.
- ***Ympäristöliiketoiminta – Cleantech*** on jatkoa menestyksekkäälle ympäristöliiketoiminnan kehittämiselle ja perinteisen teollisuuden uudistamiselle.
- ***Urbaani ruokahuolto*** kohdistaa huomion lähiruoan tuotantoon, jakeluun ja kulutukseen. Tavoitteena on edistää sekä kestävän kehityksen periaatteita että uusia liiketoimintamahdollisuuksia.
- ***Kasvua kansainvälisestä saavutettavuudesta***. Kokonaisuus nostaa esiin liiketoiminnan kansainvälistämisen tärkeyden. Lähialueen merkitys korostuu kärkihankkeessa ***Kasvua kansainvälisestä saavutettavuudesta – Kasvukäytävät ja liikenteen solmut.***

Kasvun mahdollisuudet

- Avoimet kehitysympäristöt ja älypalvelut
- Uusiutuva yritystoiminta
- Ympäristöliiketoiminta – Cleantech
- Urbaani ruokahuolto
- Kasvua kansainvälisestä saavutettavuudesta

Toimenpide	Vastuutahot
Avoimet kehitysympäristöt ja älypalvelut	
Innovaatioympäristöjen ja avoimen datan hyödyntäminen elinkeino- ja yritystoiminnassa	Pääkaupunkiseudun kaupungit ja Forum Virium (6Aika
Pääkaupunkiseudun yrityspalveluekosysteemin kehittämistyön jatkaminen	YritysHelsinki
Yrityspalveluekosysteemin toimintamallin vieminen alueen seuduille	Seudulliset kehittämisyhtiöt
Uusiutuva yritystoiminta	
POKA-hanke: teknologiateollisuuden pk-yritysten ja perinteisen teollisuuden uusiutuminen	Techvilla Oy
Pobi-hanke: Porvoon Kilpilahdesta maailmanluokan tulevaisuuden bio- ja kiertotalouden teollisuuspuisto	Porvoon kaupunki, Posintra Oy, Uudenmaan liitto
Boost EER - Eurooppalaisten yrittäjyysalueiden verkosto nuorten yrittäjyyden edistämiseksi, Interreg Europe -hanke	Uudenmaan liitto ja Laurea-ammattikorkeakoulu
Kiviaineshuollon ja rakentamisen mittava kokeiluhanke. Kokeilualueena Espoon Finnoo. Hanke on hallituksen kärkihanke osana Kiertotalous-kokonaisuutta.	Rakennusteollisuus RT ry, Infra ry, Espoon kaupunki ja ympäristöministeriö. (myös kohdassa Kestävä luonnontalous, Monimuotoinen luonto ja luonnonvarat)
Maahanmuuttoyrittäjyyden neuvontapalveluiden toiminnan jatkaminen	YritysHelsinki, pääkaupunkiseudun kaupungit ja Uudenmaan liitto
Neljännen vaihemaakuntakaavan logistiikan sekä elinkeino- ja innovaatiotoiminnan kehityskuviin pohjaavat jatkotoimet	Uudenmaan liitto
The Lights On! Kahdeksan historiallista reittiä kestäviksi matkailukohteiksi parantamalla palveluita ja yhteismarkkinointia sekä valaisemalla osan reiteistä	Metsähallitus ja Humak. Central Baltic -ohjelma
Health Capital Helsinki – Pohjoismaiden parhaan Life science -liiketoimintaympäristön luominen	Helsingin kaupunki, Helsingin yliopisto, Aalto-yliopisto, HUS
KAARI, Cleantech-alan PK-yritysten EU-klinikka	Green Net Finland, Vantaa, Sitra, Uudenmaan liitto
KASKI, Keski-Uudenmaan alueellisen markkinoinnin kehittäminen – ”KUUMA alueen sijoittautumispalvelujen koonti ja kehittäminen”	KUUMA-kunnat
DeDiWe-hanke kehittää digitaalisia terveys- ja hyvinvointipalveluita e-learning-alustalla luotavalla opetusohjelmalla. Central Baltic-ohjelma	Laurea ja Arcada
Matkailun edistäminen maakuntakaavoituksella mm. kulttuuriympäristöjä ja viherrakennetta vaalien, kansallispuistoja, kulttuuri- ja luontomatkailua edistäen	Uudenmaan liitto

Toimenpide	Vastuutahot
Ympäristöliiketoiminta – Cleantech	
Smart & Clean -hanke	Helsinki, Espoo, Vantaa, Sitra, Helsinki Business Hub, Uudenmaan liitto, alan yritykset
Ämmässuon ekoteollisuuspuiston kehittäminen	HSY yhdessä Espoon kaupungin kanssa
Osallistuminen EU:n ilmastoinnovointiohjelma Climate KIC:iin	päävastuutahot Aalto-yliopisto, Helsingin kaupunki ja Uudenmaan liitto, mukana GreenNet Finland ry, HSY, Metropolia ammattikorkeakoulu, Syke ja Demos Finland
Ilmastokatu-hanke. 6-Aika-ohjelma	Helsingin ja Vantaan kaupungit yhdessä HSYn ja Aalto-yliopiston kanssa
Bioruukki, Pohjoismaiden suurin biotalouden tutkimusympäristö	VTT
Energiatehokkuushankkeet Kokonaisuuteen liittyy GNF:n ja Posintran hanke: Työkalun ja prosessin kehitys innovatiivisissa energiatehokkuusinvestoinneissa (TARVE)	GreenNet Finland ry ja Posintra Oy
Etelä-Suomen yhteisen Cleantech-liiketoiminta-ohjelman hankkeet • LEVABIO • Energiatehokkuudella ja asuinaluekohtaisella energiantuotannolla lisää cleantech-liiketoimintaa.	Päijät-Hämeen liitto Helsingin yliopisto Lahden ammattikorkeakoulu
Urbaani ruokahuolto	
Kuluttajalähtöisiä ruokaratkaisuja ruokailuun, elintarvikekauppaan ja logistiikkaan mm. ruokahävikin vähentämiseksi	Vantaan kaupunki
Lähiruoan hyödyntäminen kaupassa, matkailussa ja suurkeittiöissä	Novago Oy
BSR Foodlab, Baltic Sea Region -ohjelma	Laurea ammattikorkeakoulu

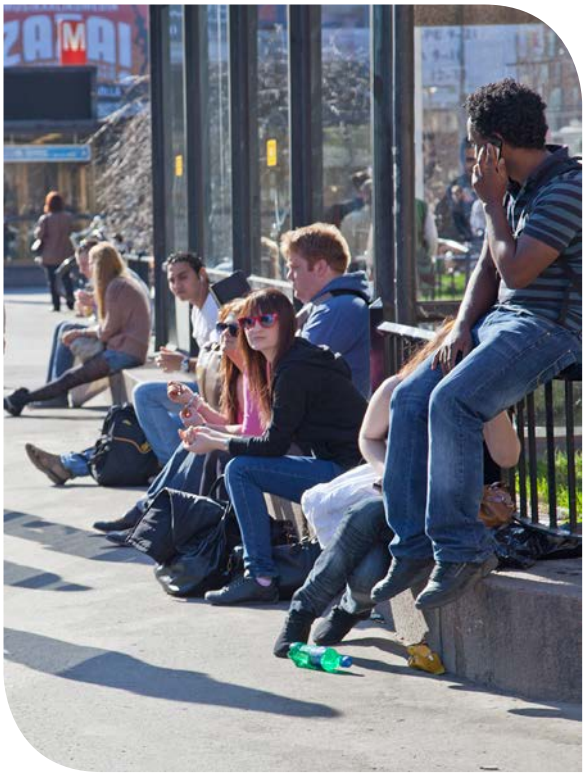

Toimenpide	Vastuutahot
Kasvua kansainvälisestä saavutettavuudesta	
CB2East, cleantech-alan pk-yritykset Luoteis-Venäjälle ja Keski-Aasiaan avoimen innovaation prosessien, alustojen ja yhteistyön keinoin. Central Baltic -ohjelma.	Finnish Water Forum, Green Net Finland, Cleantech Latvia
Talsinki, Uusien keskisen Itämeren alueen tietointensiivisten yhteisyritysten luominen ja yhteistoiminta Tallinna–Helsinki-alueella. Cental Baltic -ohjelma.	Laurea ammattikorkeakoulu ja Aalto Startup Center/ Aalto pienyrityskeskus
Logistiikka-alueiden profilointi ja markkinointi yhteistyössä	Kuntien, viranomaisten ja yritysten yhteistyöfoorumi
Juna- ja rekkaliikenteen varikot ja kuivasatama	Uudenmaan liitto, Uudenmaan ELY-keskus, kunnat
Keski-Uudenmaan logististen poikittaisyhteyksien edistäminen	ELY-keskus, HSL-kunnat sekä Uudenmaan liitto
Uudenmaan Team Finland -toiminta yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tueksi muun muassa luovien alojen ja ICT-alan parissa	Uudenmaan ELY-keskus
Helsinki–Tallinna-liikenteen kehittäminen, uuden matkustajaterminaalin rakentaminen Länsisatamaan	Helsingin satama
Merikaapeli Suomi–Saksa	Cinia Group

6.2. Toimiva arki

Lähtökohdat

Toimiva arki syntyy työstä ja toimeentulosta, elämäntilanteen mukaisista asumismahdollisuuksista, sujuvista liikenneyhteyksistä ja joukkoliikenteestä sekä puhtaasta ympäristöstä ja tarpeita vastaavista palveluista. Hyvään elämään ihminen tarvitsee lisäksi yksilöllisiä, tärkeitä ja merkityksellisiä asioita.

Toimivan ja merkityksellisen arjen kannalta oleellista on mahdollisuus vaikuttaa ja tehdä omia valintoja sekä kokea olevansa osa yhteisöä ja yhteiskuntaa. Suomen kielen taito vahvistaa maahanmuuttajien työmarkkina-asemaa. Laaja vieraiden kielten hallinta parantaa alueen kilpailukykyä ja asukkaiden menestymisen edellytyksiä.

Elämisen ja asumisen arki on vaivatonta, kun turvalliseen liikkumiseen on vaihtoehtoisia tapoja, eikä siihen kulu kohtuuttomasti aikaa. Alueraken-teen kehittämisen lähtökohtana on tiivis yhdyskuntarakenne, jossa hyvien joukkoliikenneyhteyksien piirissä olevia taajamia tiivistetään. Tiivis yhdyskuntarakenne mahdollistaa lähipalvelujen syntymisen ja säilymisen sekä julkisten palveluiden kustannustehokkaan järjestämisen. Tiivis yhdyskuntarakenne parantaa myös mahdollisuuksia tehdä matkoja kävellen ja pyöräillen.

Toimiva arki on Uusimaa-ohjelman strateginen valinta, joka muodostuu viidestä kokonaisuudesta:

- ***Viisas ja sujuva liikenne*** korostaa kestävien liikennemuotojen käytön lisäämistä sekä sujuvaa ja turvallista liikennejärjestelmää.
- ***Viihtyisä asuminen ja elinympäristö*** painottaa asuntotuotannon merkitystä, kaavoitukseen liittyvää maakunnallista viherstrategiaa sekä liikunta- ja virkistyspaikkojen kuntarajat ylittävää käyttöä.
- ***Hyvää työtä!*** on Uusimaa-ohjelman työvoimapoliittinen osio, joka tuo esiin työvoimaresurssien tehokkaan käytön, osaamistarpeiden ennakoinnin, työelämän laadun parantamisen sekä kasvualojen työvoiman koulutustarpeen.
- ***Maahanmuutto ja kotoutuminen*** paneutuu osaajien rekrytointiin, maahanmuuttajien neuvontaan, työelämäyhteyksien vahvistamiseen sekä työelämässä tarvittavaan kielikoulutukseen.
- ***Paikallisuus, lähidemokratia ja nuorten osallistuminen*** nostaa tarkasteluun nuorten pääsyn koulutuksen ja työelämään sekä osallistumisen lähidemokratian kehittämiseen kaupunginosayhdistysten, toimintaryhmien ja vertaisyhteisöjen kautta.

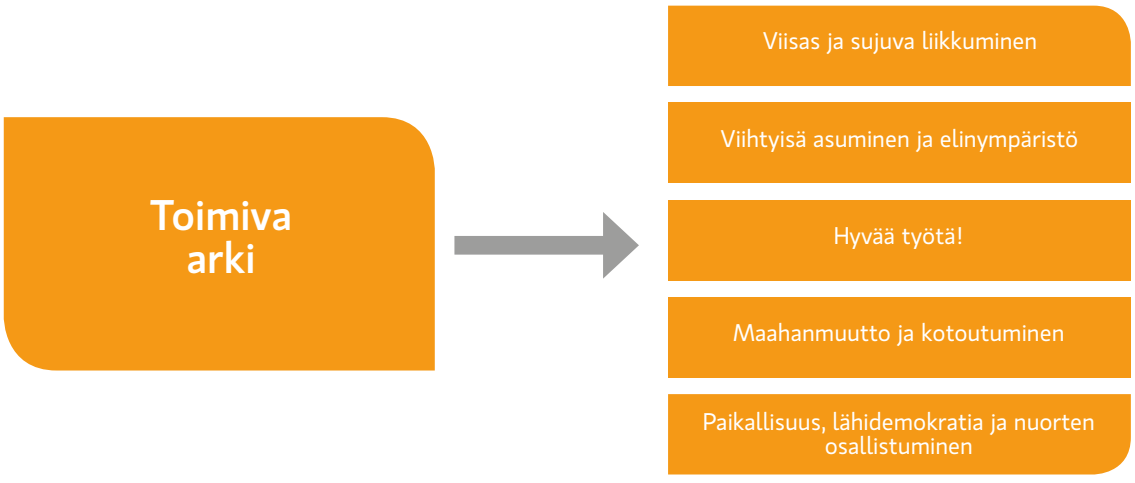

Toimenpide	Vastuutahot
Viisas ja sujuva liikkuminen	
Länsimetron jatkuminen Kivenlahteen sekä Helsinki–Riihimäki-rataosuuden kapasiteetin parantaminen	Valtio ja alueiden kunnat
HSL:n ulkopuolisen alueen joukkoliikennejärjestelmien hyötyminen HSL:n Kehäradan ja muun HSL:n uuden infran käyttöönotosta	Kunnat, Uudenmaan ELY-keskus
Kansainvälisten liikenneratkaisujen kytkeminen kansallisiin toimenpiteisiin, mm. Tunnin juna, Kehärata, HHT-käytävä, satamien ja lentokenttäalueen kehittäminen. Liittyy kärkihankekokonaisuuden 2. Kasvua kansainvälisestä saavutettavuudesta hankkeisiin.	Uudenmaan liitto
Älykkään liikenteen kehittämishankkeet: matkaketjujen kehittäminen, MaaS (Mobility as a Service)	Vantaan kaupunki, Teknologian tutkimuskeskus VTT, Aalto-yliopisto
Asemanseutujen kehittäminen osana Helsinki Region EcoHub-hanketta	HSY, HSL, Uudenmaan liitto, YM
Viihtyisä asuminen ja elinympäristö	
Asemakaavoituksen ja asuntotonttitarjonnan lisääminen MAL-aiesopimuksen mukaisesti	Helsingin seudun kunnat
Hyvän asumisen työkalupakki -hankkeessa parannetaan täydennysrakentamisen edellytyksiä ja varaudutaan asumisen muuttuviin tarpeisiin	Uudenmaan liitto
Live Baltic Campus -hanke parantaa kaupunkisuunnittelua käyttäen kampuksia laboratorioina, ja luo osallistavan kaupunkisuunnittelun metodin. Central Baltic -ohjelma.	Metropolia ammattikorkeakoulu ja Helsingin kaupunki
Uudenmaan kulttuuriympäristöjä tehdään tunnetuksi tiedotuksen ja viestinnän avulla. Lisätään yhteityötä viranomaisten ja kulttuuriympäristöissä toimivien yhdistysten ja elinkeinon harjoittajien kanssa. Kulttuuriympäristöt ymmärretään osana ekosysteemipalveluja matkailun vetovoimatekijöinä.	Uudenmaan liitto, kunnat, museoviranomaiset, yhdistykset, Uudenmaan ELY-keskus

Toimenpide	Vastuutahot
Hyvää työtä!	
Toimet nuorten työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksien parantamiseksi Uudellamaalla ESR-rahoituksella	Hämeen ELY-keskus
Työelämä 2020 -Uudenmaan alueverkosto aktivoi työpaikkoja kehittämään alueen työelämää kolmella osa-alueella: digitaalisuus, leadership ja oma työn johtaminen	Uudenmaan ELY-keskus
Kesäduuni 2016 -kampanja kannustaa työnantajia tarjoamaan kesätyötä alueen nuorille	TE-toimisto
Maahanmuutto ja kotoutuminen	
Kärkihankekokonaisuus *Pakolaisten ja maahanmuuttajien kotoutumisen tukitoimien kehittäminen ja uusien työmuotojen löytäminen* ESR-rahoituksella	Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskukset, kunnat, TE-toimisto, kansalaisyhteiskunta, paikalliset toimijat
Kotona Suomessa ESR-hankekokonaisuus pyrkii parantamaan maahanmuuttajien alkuvaiheen palvelukokonaisuutta sekä kehittämään alueellisten, kotouttamistyötä tekevien viranomaisten osaamista	Uudenmaan ELY-keskus
Töissä Suomessa, työperäisen maahanmuuton ja maahanmuuttajien nopean työllistymisen ja kotoutumisen palvelukokonaisuuden kehittäminen	Helsingin kaupunki, Helsingin seudun kauppakamari, Espoon kaupunki, Vantaan kaupunki, Uudenmaan ELY-keskus ja Uudenmaan TE-toimisto, SAK ja Moniheli ry
Maahanmuuttoyrittäjyyden neuvontapalveluiden toiminnan jatkaminen	YritysHelsinki, pääkaupunkiseudun kaupungit ja Uudenmaan liitto
Kaksisuuntaisen kotoutumisen tavoiteohjelman toimenpiteiden jalkauttaminen	Uudenmaan liitto, Uudenmaan ELY-keskus ja alueen kunnat
Paikallisuus, lähidemokratia ja nuorten osallistuminen	
Kärkihankekokonaisuus *Pakolaisten ja maahanmuuttajien kotoutumisen tukitoimien kehittäminen ja uusien työmuotojen löytäminen* ESR-rahoituksella.	Hämeen ja Uudenmaan ELY-keskus, kunnat, TE-toimisto, kansalaisyhteiskunta, paikalliset toimijat
Leader-toimintaryhmät rahoittavat paikallisia kehittämishankkeita	Uudenmaan ELY-keskus
Kuntien sähköisten palveluiden kehittäminen yhdessä kuntalaisten ja yritysten kanssa	KUUMA-kunnat

6.3. Kestävä luonnontalous

Lähtökohdat

Ilmastonmuutos, väestön kasvu ja yritystoiminnan lisääntyminen vaikuttavat merkittävästi Uudenmaan tulevaisuuteen. Muutoksia pystytään kuitenkin ennakoimaan ja niihin voidaan varautua. Ilmastonmuutos, teknologinen muutos ja sosiaalinen murros vaativat sopeutumista, mutta ne tuovat myös mahdollisuuksia. Ehyt ja tiivis yhdyskuntarakenne parantaa arjen toimivuutta, vähentää liikennetarvetta sekä auttaa säilyttämään peltoja ja metsiä. Kestävässä luonnontaloudessa lähiruoan tuotannon ja luonnonvaratalouden kehittämisen mahdollisuuksia ei vaaranneta, ja luonnon monimuotoisuus voidaan säilyttää.

Maaseutu ja luonnonvarat ovat Uudenmaan rikkaus. Noin 85 prosenttia maakunnan pinta-alasta on maa- ja metsätalousaluetta. Lähiruoka ja ruoan alkuperän tunnistaminen ovat trendejä, joiden merkitys kasvaa. Maatalouden ja maaseudun elinkeinojen kehittämistä on tarkasteltava rinnan muiden elinkeinojen kanssa. Metsätalouden edellytykset elinkeinona ja toimeentulon lähteenä on syytä turvata metsien monikäytön periaatteiden mukaisesti. Metsäenergian hyödyntämiseen sisältyy paljon mahdollisuuksia. Maatalouden ympäristökuormitusta voidaan vähentää resurssi- ja energiatehokkailla tuotantomenetelmillä.

Uudenmaan vesistöt ovat varsin kuormitettuja. Euroopan unionin tavoitteena on, että alueen vesistöt saadaan vähintään hyvään kuntoon. Uudenmaan vesiensuojeluohjelmassa esitetään kahdeksankymmenen rehevöityneen järven ja merenlahden kunnostamista. Metsät, pellot ja vesistöt sekä muut luonnonalueet muodostavat koko maakunnan kattavan viherrakenteen, jonka suunnittelu ja kehitys on erityisen tärkeää tiiviisti rakennetulla pääkaupunkiseudulla. Luonto on myös henkisten voimavarojen lähde, jolla on kasvava merkitys hyvinvoinnille ja virkistykselle.

Kestävä luonnontalous on Uusimaa-ohjelman strateginen valinta, joka rakentuu neljästä kokonaisuudesta:

- ***Monimuotoinen luonto ja luonnonvarat*** kiinnittää huomion maaperän ja kiviaineksen hyödyntämiseen ja suojelemiseen, metsien moninaiskäyttöön sekä ympäristöhyötyjen turvaamiseen.
- ***Vesivarat ja Itämeri*** korostaan sekä Uudenmaan vesistöjen että Itämeren suojelun ja kunnostamisen tärkeyttä.
- ***Ympäristöviisaat elintavat*** kohdistaa huomion maakunnan asukkaisiin ja heidän ympäristötietoisuutensa edistämiseen.
- ***Hiilineutraali Uusimaa*** nostaa esiin vuoteen 2050 asetetun tavoitteen, jonka saavuttamiseksi on laadittu toimenpiteitä kokoava tiekartta hiilineutraaliin Uuteenmaahan

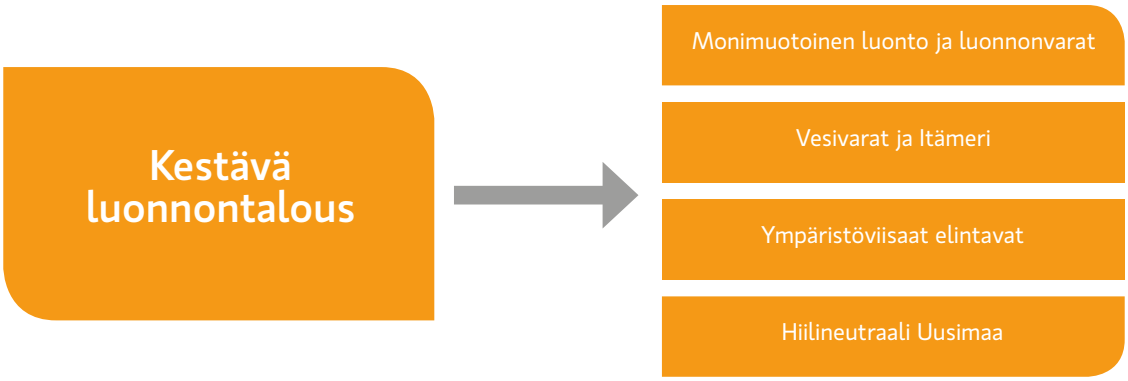

Toimenpide	Vastuutahot
Monimuotoinen luonto ja luonnonvarat	
Kiviaineshuollon ja rakentamisen mittava kokeiluhanke. Kokeilualueena Espoon Finnoo. Hanke on hallituksen kärkihanke osana Kiertotalous-kokonaisuutta. (myös kohdassa Kasvun mahdollisuudet, Uusiutuva yritystoiminta).	Rakennusteollisuus RT ry, Infra ry, Espoon kaupunki ja ympäristöministeriö
Viherkehä monipuolisena ekosysteemipalveluna. Toteuttaminen, tuotteistaminen, viestintä ja viherkehän huomioiminen kaavoituksessa.	Uudenmaan liitto, kunnat ja viherkehän toimijat
Vesivarat ja Itämeri	
Länsi-Uudenmaan vesistöalueen Freshabit -hanke osana EU:n LIFE IP -hanketta	Länsi-Uudenmaan vesi ja ympäristö ry, Metsähallitus
NutriTrade-hanke, jolla vähennetään Itämereen päätyvien ravinteiden määrää vastaamaan HELCOMin asettamien tavoitteita	
EU Baltic Sea Region Strategyn flagship -projekti	John Nurmisen säätiö, Helsingin yliopisto, LUKE
BLASTIC-hanke vähentää muovijätteen ja haitallisten aineiden määrää Itämeressä kartoittamalla ja seuraamalla jätetasoa vesiympäristössä. Central Baltic -ohjelma.	Suomen ympäristöinstituutti
Merialuesuunnittelun kehittäminen	Uudenmaan liitto

Toimenpide	Vastuutahot
Ympäristöviisaat elintavat	
Julkisten rakennusten energiatehokkuus -hanke	KUUMA-kunnat
Uusmaalaisten ympäristötietoisuuden edistäminen	VÄLKE-ryhmä ja muut uusmaalaiset toimijat
Hiilineutraali Uusimaa	
Hiilineutraali Uusimaa 2050 -tiekartan toimeenpano, sisältää Uudenmaan energianeuvonta-hankkeen jatkamisen	Uudenmaan liitto ja Uudenmaan ELY-keskus
Osallistuminen EU:n ilmastoinnovointiohjelma Climate KIC:iin	Aalto-yliopisto, Helsingin kaupunki ja Uudenmaan liitto, mukana GreenNet Finland ry, HSY, Metropolia ammattikorkeakoulu, Syke, Demos Finland
Bioenergian logistiikkaselvitys	Uudenmaan liitto, Uudenmaan ELY-keskus, HSY, kunnat, toimijat
VÄLKE-hanke, Vähähiilisyydestä uutta innovatiivista liiketoimintaa ja kilpailuetua yrityksille ja kunnille	Novago Oy, SYKE
Rakennusten energiankulutuksen, uusiutuvan energian ja energiansäästöpotentiaalin demonstrointi TARVE-hanke	GNF ja Posintra Oy

7. RAHOITUSSUUNNITELMAT 2016 JA 2017 – TULEVIEN VUOSIEN HAKUJEN PAINOTUKSET

Uusimaa-ohjelman toimeenpanon rahoitussuunnitelma 2016

Maakunta: Uusimaa
Osio: ELSA

Toimintalinja / temaattiset tavoitteet	RR-ELY						Maakunnan liitto				Tekes			YHTEENSÄ	Kohdentamattomat yhteensä
	Yritystuet Tuki 2014	EURA 2014	josta kestävä kaup. kehit.	Kohdentamaton *	**RR-ELY yhteensä**	Josta kansalaistoim. kehittäminen		Kohdentamaton *	**Maakunnan liitto yhteensä**	Josta kansalaistoiminnan kehittäminen		Kohdentamaton *	**Tekes yhteensä**		
TL 1 Pk-yritystoiminnan tukeminen (EAKR)	0	0		0	**0**	0	0,7	0	**0,7**	0	0	0	**0**	**0,7**	0
EAKR	0	0		0	**0**	0	0,35	0	**0,35**	0	0	0	**0**	**0,35**	0
Valtio	0	0		0	**0**	0	0,262	0	**0,262**	0	0	0	**0**	**0,262**	0
Kunta	0	0		0	**0**	0	0,055	0	**0,055**	0	0	0	**0**	**0,055**	0
Muu julkinen	0	0		0	**0**	0	0,033	0	**0,033**	0	0	0	**0**	**0,033**	0
TL 2 Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	0	0		0	**0**	0	1,056	0	**1,056**	0	0	0	**0**	**1,056**	0
EAKR	0	0		0	**0**	0	0,528	0	**0,528**	0	0	0	**0**	**0,528**	0
Valtio	0	0		0	**0**	0	0,397	0	**0,397**	0	0	0	**0**	**0,397**	0
Kunta	0	0		0	**0**	0	0,081	0	**0,081**	0	0	0	**0**	**0,081**	0
Muu julkinen	0	0		0	**0**	0	0,05	0	**0,05**	0	0	0	**0**	**0,05**	0
TL 3 Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)		3,104	0,644	0	**3,104**	0								**3,104**	0
ESR		1,518	0,315	0	**1,518**	0								**1,518**	0
Valtio		1,139	0,236	0	**1,139**	0								**1,139**	0
Kunta		0,247	0,093	0	**0,247**	0								**0,247**	0
Muu julkinen		0,200		0	**0,200**	0								**0,200**	0
TL 4 Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)		2,086	0	0	**2,086**	0								**2,086**	0
ESR		1,021	0	0	**1,021**	0								**1,021**	0
Valtio		0,765	0	0	**0,765**	0								**0,765**	0
Kunta		0,150	0	0	**0,150**	0								**0,150**	0
Muu julkinen		0,150	0	0	**0,150**	0								**0,150**	0

TL 5 Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)			1,249	0	0	**1,249**	0								**1,249**	0
	ESR		0,611	0	0	**0,611**	0								**0,611**	0
	Valtio		0,458	0	0	**0,458**	0								**0,458**	0
	Kunta		0,090	0	0	**0,090**	0								**0,090**	0
	Muu julkinen		0,090	0	0	**0,090**	0								**0,090**	0
Kohdentamattomat EAKR					0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	0
	EAKR				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	0
	Valtio				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	0
	Kunta				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	0
	Muu julkinen				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	0
Kohdentamattomat ESR					0	**0**									**0**	0
	ESR				0	**0**									**0**	0
	Valtio				0	**0**									**0**	0
	Kunta				0	**0**									**0**	0
	Muu julkinen				0	**0**									**0**	0
KAIKKI YHTEENSÄ		0	6,439	0,644	0	**6,439**	0	1,756	0	**1,756**	0	0	0	**0**	**8,195**	0
	EU	0	3,150	0,315	0	**3,150**	0	0,878	0	**0,878**	0	0	0	**0**	**4,028**	0
	Valtio	0	2,362	0,236	0	**2,362**	0	0,659	0	**0,659**	0	0	0	**0**	**3,021**	0
	Kunta	0	0,487	0,093	0	**0,487**	0	0,136	0	**0,136**	0	0	0	**0**	**0,623**	0
	Muu julkinen	0	0,440	0	0	**0,440**	0	0,083	0	**0,083**	0	0	0	**0**	**0,523**	0
EAKR YHTEENSÄ		0	0		0	**0**	0	1,756	0	**1,756**	0	0	0	**0**	**1,756**	0
	EU	0	0		0	**0**	0	0,878	0	**0,878**	0	0	0	**0**	**0,878**	0
	Valtio	0	0		0	**0**	0	0,659	0	**0,659**	0	0	0	**0**	**0,659**	0
	Kunta	0	0		0	**0**	0	0,136	0	**0,136**	0	0	0	**0**	**0,136**	0
	Muu julkinen	0	0		0	**0**	0	0,083	0	**0,083**	0	0	0	**0**	**0,083**	0
ESR YHTEENSÄ			6,439	0,644	0	**6,439**	0								**6,439**	0
	EU		3,150	0,315	0	**3,150**	0								**3,150**	0
	Valtio		2,362	0,236	0	**2,362**	0								**2,362**	0
	Kunta		0,487	0,093	0	**0,487**	0								**0,487**	0
	Muu julkinen		0,440	0	0	**0,440**	0								**0,440**	0

*) Sis. mahdollisen ylimaakunnalliseen hanketoimintaa omaan maakuntaan jäävän osuuden. Mikäli maakunta aikoo osallistua ylimaakunnallisen hankkeen rahoittamiseen omalla osuudellaan maakunnan kehyksestä, siitä tulee sopia etukäteen muiden ylimaakunnalliseen hankkeseen osallistuvien maakuntien kesken. Taulukkoon voidaan kirjata tällöin ko. summa, joka vähennetään maakunnan rahoituksesta ja osoitetaan suoraan hanketta rahoittavalle viranomaiselle.

Uusimaa-ohjelman toimeenpanon rahoitussuunnitelma 2017

Maakunta: Uusimaa
Osio: ELSA

Toimintalinja / temaattiset tavoitteet	RR-ELY						Maakunnan liitto				Tekes			YHTEENSÄ	Kohdentamattomat yhteensä
	Yritystuet Tuki 2014	EURA 2014	josta kestävä kaup. kehit.	Kohdentamaton *	**RR-ELY yhteensä**	Josta kansalaistoim. kehittäminen		Kohdentamaton *	**Maakunnan liitto yhteensä**	Josta kansalaistoiminnan kehittäminen		Kohdentamaton *	**Tekes yhteensä**		
TL 1 Pk-yritystoiminnan tukeminen (EAKR)	0	0		0	**0**	0	0,7	0	**0,7**	0	0	0	**0**	**0,7**	0
EAKR	0	0		0	**0**	0	0,35	0	**0,35**	0	0	0	**0**	**0,35**	0
Valtio	0	0		0	**0**	0	0,262	0	**0,262**	0	0	0	**0**	**0,262**	0
Kunta	0	0		0	**0**	0	0,053	0	**0,053**	0	0	0	**0**	**0,053**	0
Muu julkinen	0	0		0	**0**	0	0,035	0	**0,035**	0	0	0	**0**	**0,035**	0
TL 2 Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	0	0		0	**0**	0	1,092	0	**1,092**	0	0	0	**0**	**1,092**	0
EAKR	0	0		0	**0**	0	0,546	0	**0,546**	0	0	0	**0**	**0,546**	0
Valtio	0	0		0	**0**	0	0,41	0	**0,41**	0	0	0	**0**	**0,41**	0
Kunta	0	0		0	**0**	0	0,075	0	**0,075**	0	0	0	**0**	**0,075**	0
Muu julkinen	0	0		0	**0**	0	0,061	0	**0,061**	0	0	0	**0**	**0,061**	0
TL 3 Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)		3,167	0	0	**3,167**	0								**3,167**	0
ESR		1,549	0	0	**1,549**	0								**1,549**	0
Valtio		1,162	0	0	**1,162**	0								**1,162**	0
Kunta		0,356	0	0	**0,356**	0								**0,356**	0
Muu julkinen		0,1	0	0	**0,100**	0								**0,1**	0
TL 4 Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)		2,129	0	0	**2,129**	0								**2,129**	0
ESR		1,041	0	0	**1,041**	0								**1,041**	0
Valtio		0,781	0	0	**0,781**	0								**0,781**	0
Kunta		0,154	0	0	**0,154**	0								**0,154**	0
Muu julkinen		0,153	0	0	**0,153**	0								**0,153**	0

TL 5 Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)			1,274	0,656	0	**1,274**	0								**1,274**	0
	ESR		0,623	0,321	0	**0,623**	0								**0,623**	0
	Valtio		0,467	0,241	0	**0,467**	0								**0,467**	0
	Kunta		0,184	0,094	0	**0,184**	0								**0,184**	0
	Muu julkinen				0	**0**	0								**0**	0
Kohdentamattomat EAKR					0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	0
	EAKR				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	0
	Valtio				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	0
	Kunta				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	0
	Muu julkinen				0	**0**			0	**0**			0	**0**	**0**	0
Kohdentamattomat ESR					0	**0**									**0**	0
	ESR				0	**0**									**0**	0
	Valtio				0	**0**									**0**	0
	Kunta				0	**0**									**0**	0
	Muu julkinen				0	**0**									**0**	0
KAIKKI YHTEENSÄ		0	6,570	0	0	**6,570**	0	1,792	0	**1,792**	0	0	0	**0**	**8,362**	0
	EU	0	3,213	0	0	**3,213**	0	0,896	0	**0,896**	0	0	0	**0**	**4,109**	0
	Valtio	0	2,410	0	0	**2,410**	0	0,672	0	**0,672**	0	0	0	**0**	**3,082**	0
	Kunta	0	0,694	0	0	**0,694**	0	0,128	0	**0,128**	0	0	0	**0**	**0,822**	0
	Muu julkinen	0	0,253	0	0	**0,253**	0	0,096	0	**0,096**	0	0	0	**0**	**0,349**	0
EAKR YHTEENSÄ		0	0		0	**0**	0	1,792	0	**1,792**	0	0	0	**0**	**1,792**	0
	EU	0	0		0	**0**	0	0,896	0	**0,896**	0	0	0	**0**	**0,896**	0
	Valtio	0	0		0	**0**	0	0,672	0	**0,672**	0	0	0	**0**	**0,672**	0
	Kunta	0	0		0	**0**	0	0,128	0	**0,128**	0	0	0	**0**	**0,128**	0
	Muu julkinen	0	0		0	**0**	0	0,096	0	**0,096**	0	0	0	**0**	**0,096**	0
ESR YHTEENSÄ			6,57	0,656	0	**6,57**	0								**6,57**	0
	EU		3,213	0,321	0	**3,213**	0								**3,213**	0
	Valtio		2,41	0,241	0	**2,41**	0								**2,41**	0
	Kunta		0,694	0,094	0	**0,694**	0								**0,694**	0
	Muu julkinen		0,253	0	0	**0,253**	0								**0,253**	0

*) Sis. mahdollisen ylimaakunnalliseen hanketoimintaa omaan maakuntaan jäävän osuuden. Mikäli maakunta aikoo osallistua ylimaakunnallisen hankkeen rahoittamiseen omalla osuudellaan maakunnan kehyksestä, siitä tulee sopia etukäteen muiden ylimaakunnalliseen hankkeseen osallistuvien maakuntien kesken. Taulukkoon voidaan kirjata tällöin ko. summa, joka vähennetään maakunnan rahoituksesta ja osoitetaan suoraan hanketta rahoittavalle viranomaiselle.

LIITTEET

LIITE 1. Kärkihankekokonaisuuksien valintakriteerit

Uusimaa-ohjelmaa toteuttavien kärkihankekokonaisuuksien on täytettävä seuraavat ehdot:

1. Ne perustuvat Uusimaa-ohjelman strategisiin valintoihin ja toimenpiteisiin
2. Niissä korostuu toimijoiden ja toimenpiteiden keskinäinen synergia ja ne toteuttavat yhtenäisesti määriteltyä omistajuutta
3. Niillä on edellytykset saada EU-hankerahoitusta
4. Niiden vaikuttavuus on mitattavissa laadullisesti tai määrällisesti
5. Ne esittävät uuden toimintatavan, jonka avulla voidaan tuottaa jokin asia tehokkaammin ja paremmin, ja ne pystyvät osoittamaan, miten toiminta voi jatkua hankerahoituksen päättymisen jälkeen

Valinnoissa huomioidaan EU:n ja kansallisten ohjelmien sisällöt sekä rahoitusmahdollisuudet. Erityisesti haetaan eri rahoitusohjelmien tarjoamia mahdollisuuksia innovaatioiden edistämiseen ja levittämiseen, ympäristöliiketoimintaan ja kiertotalouteen, pk-yritysten kehittämiseen, hiilineutraaliuden edistämiseen sekä osallisuuden lisäämiseen.

Hankkeita arvioitaessa ja valittaessa on tärkeää, että hanke tai toimenpide kykenee tuottamaan uuden toimintatavan, jonka avulla voidaan toimia tehokkaammin ja paremmin. Lisäksi hankkeen on osoitettava, miten tarpeelliseksi todettu toiminta voi jatkua hankerahoituksen päättymisen jälkeen. Hankkeen vaikuttavuutta voidaan arvioida myös sillä, miten laajasti sen tuloksia on mahdollista ottaa käyttöön hankkeen päättymisen jälkeen.

Lisäksi maakunnan yhteistyöryhmä seuraa työ- ja elinkeinoministeriön antamaa ohjetta huomioida rahoituksen suuntaamisessa pääministeri Sipilän hallitusohjelman linjaukset ja kärkihankkeet, erityisesti vaikea talouden ja työllisyyden tilanne sekä pakolaistilanne.

LIITE 2. Uuttamaata koskevat kasvusopimukset

Uudellamaalla kunnat ja kaupunkiseudut ovat yhdessä valtion kanssa laatineet sopimuksia alueen kehittämiseksi. Alueiden ja seutujen painotukset on sisällytetty Uusimaa-ohjelmaan siltä osin kuin ne vahvistavat kasvua, parantavat arjen toimivuutta sekä hyödyntävät luonnontaloutta kestävällä tavalla.

Suomen valtio, Helsingin seudun kunnat ja HSL ovat käynnistäneet syksyllä 2015 neuvottelut alkaneen hallituskauden maakäyttöä, asumista ja liikennettä koskevasta aiesopimuksesta. Toteutuessaan sopimus tuo merkittäviä edistysaskelia Helsingin seudun asuntotuotantoon ja infrastruktuurihankkeisiin.

Seutukaupunkien kilpailukykyä ja vetovoimaa vahvistaa seutukaupunkiverkosto. Verkostossa on käynnistetty pilottihankkeita, joiden tavoitteena on tukea innovatiivisia avauksia ja kaupunkien yhteistyötä.

Uudeltamaalta verkostoon kuuluvat:

- Lohja, joka on mukana Älykkään ja vihreän kasvun kaupungit -pilotissa
- Raasepori, joka on mukana Herkästi reagoiva ja pitkäjänteinen rakennemuutos seutukaupungeissa -pilotissa
- Loviisa, joka on mukana Pk-teollisuuden uudistaminen ja kilpailukyky -pilotissa

LIITE 3. MYR:n kannanotto rakennerahasto-ohjelmien valtakunnallisiin teemoihin kuuluvista hankahauista ja -suunnitelmista sekä alueen osallistuminen niihin.

Osa rakennerahasto-ohjelman rahoituksesta käytetään ns. valtakunnallisten teemojen toteuttamiseen. Valtakunnalliset teemat ovat ministeriöjohtoisesti valmisteltuja kehittämiskokonaisuuksia, joiden toteuttaminen tapahtuu ohjelmassa määritellyn toiminnan puitteissa myös alueilla.

Uusimaalaisia toimijoita tulee osallistumaan kaikkien valtakunnallisten teemojen toteuttamiseen. Uudenmaan näkökulmasta on tärkeää korostaa, että valtakunnallisten teemojen alla tulee toteuttaa aidosti uutta luovia, innovatiivisia hankkeita, jolla tähdätään parhaan kansallisen ja kansainvälisen osaamisen hyödyntämiseen rakennerahastotoiminnassa. Valtakunnallisten teemojen toteutuksessa tulee myös hyödyntää ERI-rahastoja monirahastoisesti ja tukea eurooppalaista tavoitetta tutkimustoiminnan ja Horisontti 2020-ohjelman (tai aiempien puiteohjelmien) tulosten laajamittaisesta hyödyntämisestä alueella. Tästä syystä Euroopan aluekehitysrahaston Osaamis- ja innovaatioverkostoja pidetään erittäin merkittävänä alueen innovaatiotoimijoille.

Euroopan sosiaalirahaston puolella Uudenmaan näkökulmasta keskeisiä ovat TEM:n ja OKM:n hallinnonalojen yhteiset Nuorisotakuu ja Kotona Suomessa. Lisäksi tärkeinä nähdään teemat Osuvaa osaamista (OKM), Osallistamalla osaamista (OKM) ja Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien sos. osallisuuden tukeminen (STM).

Nämä ensisijaiset painotukset eivät poissulkevia, vaan uusmaalaisten toimijoiden osallistumista myös muihin teemoihin tuetaan aktiivisesti.

OSAAMIS- JA INNOVAATIOVERKOSTOT (TEM, EAKR)
- Osaamis- ja innovaatioverkostot

TYÖLLISYYS (TEM, ESR)
- Nuorisotakuu
- Kotona Suomessa
- Heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen
- Työvoiman liikkuvuus Euroopassa
- Mallit rekrytoivan ja irtisanovan yrityksen välillä

OSAAMINEN (OKM, ESR)
- Osuvaa osaamista
- Kotona Suomessa
- Osallistamalla osaamista
- Nuorisotakuu
- Uusilla kasvualoilla ja rakennemuutoksissa tarvittavan osaamisen vahvistaminen
- Luovaa osaamista

OSALLISUUS (STM, ESR)
- Heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien sosiaalisen osallisuuden tukeminen
- Nuorisotakuu
- Syrjintää ja syrjäytymistä koskevien väestöryhmien sosiaalisen osallisuuden tukeminen

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Uusimaa Regional Council // Helsinki-Uusimaa Region

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi